

814

BAJZA
V E R S E I.

NEGYEDIK, TELJESB KIADÁS

A KÖLTŐ ÉLETRAJZÁVAI.

TOLDY FERENC

ÁLTAL.

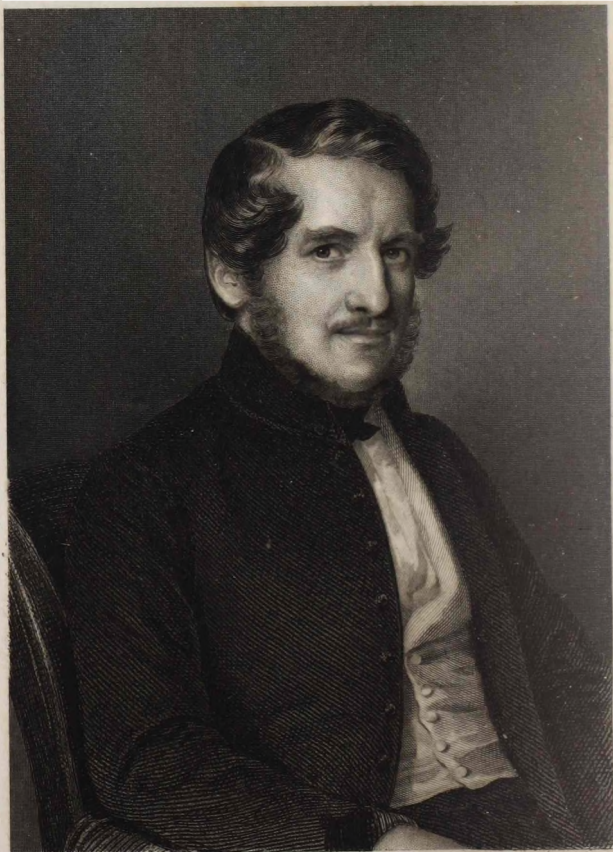
PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

MDCCCLVII.

MAGY. AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

BAJZA VERSEI.

Rajz. Barabás.

BAJZA JÓZSEF

Árcella motoré Madlencsók.

BAJZA
VERSEI.

NEGYEDIK, TELJESB. KIADÁS

A KÖLTŐ ÉLETRAJZÁVAL

TOLDY FERENC

ÁLTAL.

PEST, 1867.

KIADJA DR. KENESI GUSZTÁV.

Ag. Bouché

Paris - 1800 - 1810

GAZLA JOURNAL

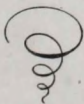
BAJZA
VERSEI.

NEGYEDIK, TELJESB, KIADÁS

A KÖLTŐ ÉLETRAJZÁVAL

TOLDY FERENC

ÁLTAL.

PEST, 1857.

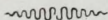
KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

198074

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

TARTALOM.

	Lap
Életrajz	XIII
A Lanthoz, 1835.	3

IFJUKOR.

Tünődés, 1825.	9
Esthajnal, 1822.	13
Nellihez, 1827.	16
Emlékül, 1826.	18
Dal a Vidékhez, 1825.	19
A Ligethez, 1822.	22
Emlékezés, 1824.	24
Kesergés, 1825.	26
Fellegekhez, 1825.	29
A Holdhoz, 1824.	32
Az eltűnt ifjukor, 1826.	34
Epedés, 1827.	38
A lyányka pillantata, 1825.	41

SZERELEM.

Emlékezés, 1834.	45
Lyányka gyötrelme, 1828.	47
Az elhagyott, 1833.	49
Hozzá, 1831.	51
Irma Gyulához, 1834.	52
Kék szín, 1828.	54
A Violához, 1831.	55
Megelégedés, 1825.	57
A Völgyhöz, 1833.	59
Az apáca, 1835.	62
Hódolás, 1834.	64
Cynthiához, 1835.	66
Éjfélkor, 1834.	67
Vitéz bucsúdala, 1831.	69
Sajkadal, 1834.	71
Lottihoz, 1834.	74
A bokréta, 1834.	75
Lenke dala, 1834.	76
Az Emlényhez, 1833.	79
A Távozóhoz, 1832.	81
Lemondás, 1831.	83

	Lap
Édességek, 1831.	85
Halászlégény dala, 1835.	87
Az eljegyzett, 1835.	89
Hívó, 1836.	91
Emma, 1835.	92
A bojtár, 1835.	93
Kis leány dala, 1835.	97
Tél és tavasz, 1835.	99
Az özvegy, 1836.	101
Az est, 1836.	102

HAZA. ÉLET. EMLÉKEZÉS.

A vezér bucsuja, 1834.	107
Egy leányka sirján, 1832.	111
Vándor alkonydala, 1827.	113
Széphalom, 1825.	115
Élet, 1834.	116
Apotheosis, 1834.	117
A vihar, 1829.	123
Borének, 1825.	126
A száműzött, 1826.	132
Isten hozzád, 1834.	139

	Lap
Egy leánykának, 1834.	141
Sohajtság, 1834.	142
Szellemhang, 1830.	144
Andalgás, 1826.	145
Egy anya keserve, 1834.	148
A rabköltő, 1835.	151
Az utas, 1835.	154
Jelen és múlt, 1836.	156
A Reményhez, 1836.	158
Őszi dal, 1836.	160
Egy jótékony nőhöz, 1836.	162
Esdeklés, 1836.	164
A hit, 1836.	165
Jó éjtszakát, 1836.	167
Végpart, 1835.	168
Gyász és öröm, 1844.	169
A viola, 1844.	171
A királyra, 1844.	172
Deák Ferenchez, 1845.	175
Honfidal, 1845.	180
Ébresztő, 1845.	184
Nyugasztaló, 1851.	188

BALLADÁK.

A dalnok, 1823.	195
Sólyomvár, töredék, 1822.	199
A kék partok, 1827.	202
A zarándok, 1828.	208
Szép Jolánka, 1831.	211
Ilonka, 1831.	227
A visszatért, 1833.	229
A bajnok nője, 1834.	232

IDEGEN KÖLTÖKBŐL.

1835.

A vándor, Goethétől	237
Edvárd, Herder szerint	248
Hozzá, Uhlandtól	252
Szentilona szigetén, Immermanntól	253
Veszteség, Goethétől	257
Bátorítás, Goethétől	258
Az éji dal, Uhlandtól	259
A látogatás, Goethétől	260
Rendeltetés, Grün Anastasiustól	264
A csolnak, lengyel népdal	266

SZERB DALOK.

Talvj és Gerhard szerint.

I. A kikerülhetlen	268
II. Alkuvás	271
III. Ohajtás	273
IV. Leányi törvényszék	274
V. Szerelmi kín	276
VI. Vadászkaland	277
VII. Egyesület	279
VIII. A szerencsétlen lövés	281

ZSENGÉK.

Égi háború, 1820.	291
Philomélához, 1821.	293
Éjjel, 1821.	295

BAJZA JÓZSEF.

BAJZA JÓZSEF.

(Toldy „A. M. Költészet Kézikönyve“, II. köt. 509. s k. II.)

BAJZA JÓZSEF Szűcsiben, Heves vármegye helységében, 1804. január 31. ágostai vall., nemes és birtokos szüléktől született, kiktől gondos, és tanult derék atyjától szellemi fejlődésének is kedvező, nevelést vett. Köz tanulását 1811-ben Gyöngyösön a ferenci atyák gymnasiumában kezdte, azt Pesten folytatta, hol 1818-tól 22-ig a bölcsészetet, 1822—23-ban a törvényeket hallgatta, s azokat Pozsonyban 24-ben végezvén, egy évet törvénygyakorlaton unokabátyja Földváry Ferenc hevesi alispánnál töltött. Az 1825—

1827-ki emlékezetes országgyűlésen ugyan e rokona, mint országgyűlési követ mellett megyei írnokként volt jelen. Ennek végével Pesten Matkovics protonotárius mellé kir. tábla jegyzőjeül eskütt fel, s 1828-ban ügyvédi oklevelet nyert. Átesvén így azon előkészítő pályán, melyet a régi világban minden nemes ifju egyformán meg szokott járni, a tudomány és irodalom iránti lelkesült szeretetből elhatározta magát nem ügyvédkedés, nem hivatal útján szolgálni hazáját, hanem az irodalomén, s e végre 1829-ben Pesten vette állandó lakását. Neve kevés, de jeles lyrai és széptani dolgozások által már ekkor a közönségesen ismertek és becsültek közé tartozott. A költészet és általában a szépművek iránti szeretetét először is a romai classicusok olvasása költötte fel benne, majd a magyar literatúrával ismerkedett meg, melyet különösen Kazinczy, Berzsenyi és Virág

munkáik által kedvelt meg, kik közül emennek 1820. vége óta majdnem mindennapi látogatója volt, Kazinczyval pedig 1822-től fogva leveleket váltott. Már ekkor különös előszeretettel fordult a historia felé is, melyről, mint akkori levelei mutatják, jókorán, mielőtt még a német irodalommal ismerkedék meg, elméletet képezett magának. Első kísérletei azonban, 1821-ben, költőiek voltak, mik közül e könyv szerzője, ki Bajzával 1820. óta a legbensőbb barátságban él s vele együtt tévé irodalmi tanulmányait, egy füzet *Idylleket* mai napig őriz gyűjteményében, melyek Gessner módjában készültek. 1822-ben ismerkedett meg Kisfaludy Károlylyal, ki a reménydús ifjút talentoma és szeretetre méltó jellemeért minden barátai közt, míg élt, különösen kitüntetett. Ennek *Aurórájában* lépett fel Bajza 1823. s azt mind végig gyarapította egyszerű, érzékeny s ritka-szép alakú

dalaival, melyek közül *Boréneke* (1826) országos divatúvá lett. Ezek mellett néhány zsengéjét az *Aspásia* hozott 1824-ben (Júliusz aláírással) s egyik legszebb dalát: „Lyányka Gyötrelme“ Vörösmarty *Koszorúja* (1828). Ez utóbbi évben Vörösmarty vevén által a Tudományos Gyűjtemény szerkesztését, annak kérésére dolgozott nagyobb széptani értekezése: *Az Epigramma theoriája*. (Tud. Gy. 1828. VII, XII.), tanulmányairól úgy, mint bármi külső tekintetet mellőző egyeneslelkűségéről tett tanuságot, melylyel illethetetleniséget igénylő embereket már ekkor felizgatott maga ellen; de midőn Szentmiklóssy Alajos némely állításaira éles „igazítást“ teve közzé (Tud. Gy. 1829. II.), erre adott sujtó válaszában („Szükséges felelet egy hivatlannak szükségtelen észrevételeire,“ u. ott III. k. s a Minerva az évi I. köt.) ő is oly mértékét árulta el a kritikusi izgékonyáságnak,

mely szelíd és emberbaráti jellemével meglepő ellentétet mutatott fel. Legközelebb egy pár historiai eredeti és fordított cikke következett a Tud. Gy. és Minervában *), első elbeszélői kísérlete az Aurorában **) s egy drámai gyűjteménye: 1) *Külföldi Játékszín*, több tudósokkal kiadja Bajza. Első kötet. Pest, 1830 ***), melyet a könyv lassu kelete mellett figyelmének és munkásságának más irányba ragadtatása akasztott el kezdetben mindjárt. T. i.

*) Népök vándorlása, kereszthadak és középkor. Schillerböl (Min. 1829. III.); Históriai nevezetességek (Min. 1830. III.); Néhány vonás lord Chatham karakteréböl (Tud. Gy. 1830. I.).

**) Rege a habléányról (Aur. 1830., egy francia rege után.)

***) Tartalma : Galotti Emilia, szomoruj. németböl Lessing ut. Kazinczy Ferenc; A gyürü, vígj, németb. Schröder ut. Bajza; s Lessing és Schröder irodalmi arcképeik a kiadótól.

Fenyérynek a „Tudományok és Mesterségek közönséges Tára“ feletti felszólalása következtén támadt úgy nevezett *Conversations-Lexikoni pörbe* *) ő is közbe szolt: 2) *Figyel-*

*) Nem lesz érdektelen itt e pör actáinak teljes sorozatát adnom, mely, bár kezdetben mindjárt személyes térre vitetvén a tudományra nézve hasznót nem hozott, kivévén hogy a szóban forgó munka nagyobb erőfeszítéssel és gonddal létesült, mint talán különben; azon köz figyelem által, melyet egy irodalmi ügy iránt a közönségben gerjesztett, s azon szigorú igények hirdetésével, miket az irodalom részére érvényesített, végre is üdvös befolyást gyakorlott : 1) Wigand „Figyelemre méltó előfizetési jelentése“, jan. 1. 1830. 2) Wigand Figyelmeztetése a Tud. és Mest. köz. Tárára, mutatványcikkkel, febr. 6. 3) Fenyéry Kérdése a Tud. Gyűjt. I. köt. 4) Wigand (neve alatt Döbrentei) és Cserneczky József mint szerkesztő felelete febr. 25. 5) Bugát Pál „Igazitása“ Balogh Pál „Agyvelő“ mutatványcikkére, a Tud. Gyűjt. II. köt. és külön. 6) Balogh Pál „Visz-

meztetés pesti könyvtárus Wigand Ottó Tud. és Mest. köz. Tárára (Kassa, 1830); s midőn erre Döbrentei kipattant, ezt egy kemény

szaiigazítása“ a Tud. Gyűjt. III. köt. és külön. 7) „Egy szó Döbrenteiről“ Fenyéértől, mart. 24., külön Kassán. 8) Wigand „Negyedik Jelentése“ külön. 9) Bugát Pál Felelete a Visszaigazításra, a Tud. Gyűjt. IV. köt. és külön. 10) Bajza Figyelmeztetése, apr. 16. Kassán. A Minerva mellett és külön. 11) „Ki szerkeztetője a Conversations-Lexikon magyar kiadásának?“ Döbrentei Gábor, apr. 6. — Bajzának Cserneczky József. — Husvétii Piros Tojások Bajzának s társainak méltatlan megtámadásaira, Thaisz András, apr. 10. Külön Pesten. 12) Bajza válasza Döbrenteinek. 13) Wigand (ötödik) Jelentése, jun. 23. 1830. 14) Gr. D. J. : Az országszerte ösméretes fiatal tudós Zajbaj úrhoz, egy csupán józan eszű, ősz hajú s békét szerető, tudatlan. Pesten junius 16. 1830. Külön. 15) Bajza Észrevételei gr. Dessewffy J. ellen stb. 16) A Visszaigazításra való Feleletnek Visszaigazítása. Feleletül prof. Bugát Pál úrnak a magyar nyelv ügyé-

pamphletben verte le : 3) *Válasz Döbrentei Gábornak a Conversations-Lexikon ügyében* (Székesfejérvár, 1830. apr. 16.), melyre, midőn Döbrentei magát gr. Dessewffy József által védelmezteté, következtek oct. 25. az 4) *Észrevételek a Conversations-Lexikoni pörhöz gr. Dessewffy József ellen*, Székesfejérv. 1830., mind ezek azon pártoskodásokból keletkezett sajnós ingerültség behatása alatt, melyeket Döbrentei a már-már megalakuló akademiában magának biztosítandó befolyás végett üzött. A mily félelmessé tették e vitázatok Bajza polemiai erejét az írók egyik osztálya előtt, oly általános érdeket gerjesztettek a nagy közönségben, mert azok a talentom

ben. Pest 1831. (aláírva : jun. 30. 1830. Balogh Pál). 17) A Kritikus Apotheosisa írta b. E. J. (Eötvös Józs.) Pest 1831. 18) Balogh Pál Némely Észrevételei Dr. Schedel jelentésére a Közhasznú Esmeretek Táráról a Sas IV. köt. 1831. jun. 30.

harca voltak a tekintély ellen, s előjáték a polgári téren is ily szellemben alakulandó ellenzéknek. Azon bosszantások előérzetében, melyeknek a pör fő bajnoka kitéve leendett, egy saját organum megalkotásáról kellett gondoskodnia, s ez adott alkalmat egy Kisfaludy Károlylyal és Toldyval még 1826-ban tervezett folyóirat létesítésére, s így indultak meg 5) *Kritikai Lapok*, kiadja Bajza, Pest, 1830., melyeknek célja az irodalom augiászi óljának bíráló és vitázó cikkek általi kitisztázása, helyesb irodalmi nézetek terjesztése, nemesb izlés érvényesítése volt, s ez irányban főleg Fenyéry, Kölcsey, Toldy és Vörösmarty, többnyire névtelen, közremunkálásokkal folyt 1836-ig (I. füz. újra 1833, II. III. 1833, IV. V. 1834. VI. VII. 1836.). Ezek mellett egykorúlag átvevén Kisfaludy Károly halálával, ennek és barátinak kívánságára, ennek almanachját, azt e cím alatt : 6) *Aurora*, hazai

almanach, alapítá Kisfaludy K., folytatja Bajza, 1832 és 33-ra Trattnernél, 1834—37-ig díszesb alakban Kiliánál folytatva (XI—XVI. folyam), a kor valamennyi kitünőbb erői segedelmével mind végig régi becsében fen tudta tartani. Ő maga azt számos lyrai költeményekkel s prózai darabokkal gyarapította, melyek voltak : *Ottília*, román levelekben (1833.), *Gróf Kohári István*, életírás (1832.), és *Coriolán s a háborgó Róma*, romai történetrajz (írva 1833., de ekkor a censurától eltiltva, l. Aur. 1834. a 317. lapon, csak 1835. kiadva). Két ez időben írt regénye : *A fekete lovag* és *Kámor*, terjedelmök miatt kiszorúlván zsebkönyvéből, nyomatlan maradt. Ez almanachnak 1834-re Kilián árujába átmenetele adott alkalmat az úgynevezett *Pseudo-Auróra* kijövetelére („Kiadják Többen, 1834, 35“), s a Trattner-Károlyi tulajdonjog-követelései folytán támadt híres *Auro-*

rapörre, melyben Trattner mellett Horvát István kelvén ki Bajza s mellette felszólaló barátjai ellen *), ez egy külön védirattal némitotta el elleneit: 7) *Melyik a valódi Auróra törvény és józan ész előtt?* Pest, 1834. máj. 1. 4-rétb. (s toldalékul a Krit. Lapok V. füz.), mely azzal lett nevezetessé, hogy az írói tulajdon eszméjét nálunk első fejtegette. Ez időből felemlítendő a magyar akadémia első nagy gyűlésében 1831. febr. 17-d. levelező, s a másodikban, mart. 10. 1832 a történettud. osztályban rendes taggá választatása, s mint ilyennek 1835-ben fizetésbe lépése; buzgó részvétele a budai s utóbb pesti színház ügyében sok éven át működött akadémiai bizottmány munkáiban; továbbá írói munkásságából a Helmeczy *Társalkodója*, melyet 1832-nek

*) Az Aurórapör actáit teljesen l. Tud. Gy. 1834. II. 129—158., mikre jött Bajza fenidézett felelete.

első felében szerkesztett, és részben maga írt *); a *Tudománystárban*i részvétele **); továbbá először összegyűjtve 8) *Bajza Versei*, Pest, 1835.***) (másodszor képével 1844.); 9) *Pillangó*, külföldi válogatott elbeszélések zsebkönyve, kiadá Széplaki Erneszt. Buda, 1836.; 10) *Az Éjszakamerikai Egyesült-Országok Története*i, Herrmann (Lardner

*) Valamennyi névtelen cikk övé; közölők megemlítendők: A hízlekedő, 9 sz. A párviadalról 20.sz., melyre Wesselényi felelt a 24., Goethe, 34. 35. sz., Whig és Tory párt 46. sz. stb.

**) *Széplaki Erneszt* név alatt 1834. és 35-ben. A japán birodalom Klaproth után, III. köt.; Franciaország 1833-ban politikai és értelmi tekintetben, IV.; Peru legujabb zendülése, VI. köt.

***) Az akadémia 1836-ki nagy gyűlése által dicséretre méltatva (a nagy jutalom helyett, melytől Döbrentei erőlködése eljuttatott; ennek utolsó diadalma).

utáni) fordítása szerint, Velencei Gábor álnéven, 2 köt. Pest, 1836.*); de legszebb részét idejének ez években (1832—38) a magyar akadémia megbízásából többed magával elvállalt *Magyar és német Zsebszótár* írása és társas szerkesztése vette igénybe **). E többfelé ágazó munkásságát 1837. kezdete óta hét egész évre az *Athenaeum* igénylette el, melyet az engedélylyel felruházott társaival, Toldy és Vörösmartyval közösen alapítván, és szerkesztésének egész terhét mindig maga viselvén (Pest, 1837—43. XII kötet 4rét. és II köt. 8rét.) e tudományos és szépirodalmi, s mióta a Toldy által szerkesztett Figyelmező is belé olvasztatott (1841. óta) egyszersmind kritikai, lappal húzamos,

*) Csak részben az ő fordítása.

**) A szerkesztőség Antal Mihály, Bajza, Bugát, Toldy és Vörösmartyból állott.

mély és határozó hatást gyakorlott az irodalomra, az ízléses nyelvbéli előadásra, és színművészetre. Az utóbbira el nem vitázható üdvös befolyással volt azon szervező munkássága is, melyet, mint a Pest vármegyei magyar színháznak megnyitásától kezdve 1837. augusztusban közel egy évig, igazgatója a legsúlyosabb körülmények között fejtett ki *); valamint a nemzeti színügy körüli nézetek helyes tájékoztatására egy szakavatottsággal és bátorsággal írt pamphletje: 12) *Szózat a pesti magyar színház ügyében.* Budán,

*) „A pesti színház 1837. augusztusban volt megnyitandó“. A ház készületlen, a társaság még nem teljes, a repertoriumról még csak annyi előgondoskodás sem, hogy eredeti művel lehessen a főváros első állandó magyar színházát megnyitni; sem ruhatár, sem függönyök elégséges számmal, s végre az egész organizálatlan. Ekkor hivatott meg Bajza igazgatónak, s nem elég szabad kezekkel, mert fölötte egy

1839. Bele fáradván végre azon sok évi hosszas bajlakodásokba, erő-elforgácsolás és keletlenlenségekbe, mikbe külön vállalatai kerültek; a folytonos, többnyire őt személyesen célba vevő, de mindig diadalmasan visszavert megtámadások közt folytatott Athenaeumot 1843-nak végén befejezte; s egész lélekkel historiai dolgozatok és vállalatoknak feküdt.

táblabírószerű választmánya állott a részvényeseknek, mely úgy hitt megfelelni kötelességének, ha az igazgató irányában ellenzéket képez, a helyett hogy támogatná. Mégis az intézet aug. 28. eredeti előjátékkal ugyan, de fordított fő darabbal nyitattott meg, s fenakadás nélkül folytak a felkészítés, szervezés, az akademia segedelmével egy új repertorium előteremtése, s az előadások. Figyelemre méltók az általa azon időben kiadott „Pesti magyar színésztársaság törvényei“, Pest 1837. (s a „Szózat“ mellett), s még inkább azon erély és következetesség, melylyel azokat életbe is léptette. De mikor a belső szervezés s az

Így készültek 1844-ben *Eudoxia császárné*, történetrajz (Császár Ferenc Aradi Vészlapjaiban), s *A Telekiek tudományos hatása*, olvasva az akadémiai könyvtár megnyitási ünne-

egésznek rendes és biztos kerékvágásba hozatala eszközölve lévén, már a művészi szempontra fordíthatott volna több figyelmet, közbejött a pesti árvíz (mart. 1838), s az immár rendszeren forgó gépet megzavarta; erősödni kezdett a választmányban az „operai párt” is, mely a szavaló színművet alárendelt s nappótló szerepre akarta volna kárhoztatni, míg Bajza azt az intézet éltető szellemének tekintette; így a sisyphusi munkába s a kárpit mögötti úgy, mint a választmányi fondorlatokba bele fáradván, 1838. májusban lelépett; sajnáltatva a színésztestülettől, melynek ő ritka szerencsével meg tudá nyerni bizodalját, mert törhetlen szigorral részrehajlatlanságot és szelídséget tudott egyesíteni“. Kiírom e sorokat az Újabbkori Ismeretek Tárában általam adott, a szerk. által pótlott, életrajzból, melyet itt természetesen szélitiben használtam.

pélyén, s társai köz kívánatára az akademia azon évi köz ülésében is (nyomt. a M. Tud. Társ. Évkönyvei VII. köt.), s indúlt meg gondjai alatt 13) *Történeti Könyvtára*. Jeles történeti, életrajzi, ország- és népismertető munkák gyűjteménye. Kiadja a M. T. Társ. néhány tagja. 6 kötet. Pest 1844—5., melyekben tőle vannak: *Az emberi mivelődés történetei* (Kolb után) németből szabadon. 2 köt., és : *Az Angol Forradalom története Dahlmanntól*, mind kettő 1844 *), miket nyomban követtek 14) *Uj Plutarch*, vagy minden korok és nemzetek leghiresebb férfiai és hölgyeinek arc- és életrajza. A szöveg német eredetiét magyarázta Bajza. I. kötet. Pest, 1845-ben., II. kötet 1.

*) A IV. kötetben : Washington élete, Sparks Jared után szabadon dolgozta Czuczor Gergely. V, VI. köt. : A Francia Forradalom története (Mignet-től), ford. Gaal. 2 köt. 1845.

és 2. füzete 1846—7.; és 15) *Világtörténet*, a legrégebbi időktől korunkig. Irta Bajza. Első kötet : A hajdankor, két részben. Pest (1845—1847.), egy a források szemmel-tartásával értelmesen készült szerkesztmény. Em-lítendő még : segédkedése a Toldy által kiadott Kazinczy Ferenc Munkái öt kötete (1836—45.) s Vörösmarty Minden Munkái (1845—7.) körül; miképen ő eszközölte Toldy Irod. Beszédei kiadását is (1847), valamint a következő gyűjteményt: 16) *Ellenőr*, politikai zsebkönyv, a pesti ellenzéki kör megbízásából szerkeszté Bajza. Németországban, 1847, melyben egy buzgó szózata áll a *Nemzetiség és nyelv* ügyében. Egyidőleg újra vette át az országos színügyi választmány sürgetéseire a nemzeti színház igazgatását, melyről akkor lett kénytelen lemondani, s egyszersmind Világtörténete és Plutarchja folytatását felfüggeszteni, midőn 1848-ban Kossuth Lajos

kéréseinek engedve, az ez által alapított *K. Hírlapja* szerkesztését elvállalta, melynek vezetése őt ama végzetteljes év második felében annyira elfoglalta, hogy saját munkái megakadásán túl cikkek írására sem érkezvén, ez ideje önfeláldozás közt és dicsőség nélkül folyt el. Az országos állapotok megfordultával húzamosb bujdosás után ismét Pestre telepedvén, s költői s apróbb historiai dolgozatait állítván össze s adván ki : 17) *Bajza Összegyűjtött Munkái*. 2 köt. Pest, 1851.*); a

*) Ily tartalommal : Költemények (időrendben); Beszélyek: Otília, Rege a habléányról; Történetiek: Coriolán, G. Kohári István, Chatham Vilmos, A Telekiek tudományos hatása; Széptaniak: Az epigramma theoriája, A regényköltészetről, töredékek; Vegyesek: Nyelvünk műveléséről, Lessing, A folyóiratok fény és árnyoldalai, Schröder, Szózat a m. színház ügyében. Megyeri.

középkor története kidolgozásához való készületei közben, a következett év nyarán súlyos betegségbe esett, mely az agyat támadván meg, lelki és szellemi erőinek teljes elgyengülésével végződött.

BAJZA VERSEI.

A LANTHOZ.

Zengj, ó lant, húrodon
Igéző éneket,
Hangod szelíd legyen,
Olvaszszon szíveket.

Fesd az ifjú kebel
Heves küzdéseit,
Egekre szárnyaló
Merész reményeit;

Az emberéletet,
Gyarló szép álmait,
A sírt, melynek vihar
Nem éri partjait.

Zengj bút, vigalmakat,
Az érző szív baját,
A lányka kék szemét,
Tündöklő szög haját ;

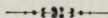
S melyet virágival
Istenkéz hímezett,
Zengd a kies tavaszt,
A szép természetet.

S a merre kéklenek
Kárpát szirtormai,
A merre omlanak
Dunának árjai :

Gyulaszsz nyelv és haza
Íránt hő kebleket,
Magyar szép ajkakon
Viszhangzzék éneked.

S ha vígalom derül
Vidám dalodra majd,
S mély gyötrelmid felett
Mély gyöttelelem sohajt :

Egy új Olympián
Ne kívánj pályabért :
A legszebb koszorút
Nyerted küzdésidért.

IFJUKOR.

Fen csapongás, fen remény!
Képek, vágyak, érzemény,
Életem bájreggelén!
Könnyem hull utánatok —
Ti szép álmak voltatok!

T Ű N Ő D É S.

Ah, ki mondja meg nekem
Mért borúlt az én egem?
S ha feltűnnek szép korányim,
Gyász miért vonúl el rajtok?
S a sötét erdő magányin
Mint egy árva kit sohajtok?

Eddig évim hajnalában
Még könnyelmű gyermek én,
A vigalmak enyhkarában
Éltem boldogság ölén :
Ah e bájkor már repül,
S más helyébe nem derül.

Mint az árva úgy sohajtok
A sötét erdő magányin,
S gyász van elvonúlva rajtok,
Ha feltűnnek szép korányim;
Mért, ó mért borong egem,
Ah ki mondja meg nekem?

A viruló kert s mezőnek
Nem vidítnak bájai,
Mély titokba rejtve nőnek
Keblem néma vágyai,
S egy tünelmes fellegárnynyal
Lelkem más csillagba szárnyal.

Mért esengek szívdobogva,
Honnan e hő gerjelem,
Ha hegyemről andalogva
Messze száll tekintetem,
S fátyolában egy lyánykát
Ott szemem lejtezni lát?

Rózsaévim hajnalában,
Még könnyelmű gyermek én,
Gyakran láttam fátyolában
Lyánykát a forrás gyepeén,
S bár kedves volt néznom őt,
Nem sejtettem semmi hőt.

Most, ha berkem fülmiléje
Társa mellett zengedez,
S a vadonnak gerlicéje
Párosan száll fészkihez,
Létöket magasztalom,
S elborít a fájdalom!

Tí egy tündér szebb világnak
Hozzánk szállott lelkei,
A mindig zöld ifjuságnak
Égi báju szépei!
Kiknek ott, hol árva sorvad,
Szívök lágy érzetre olvad;

Tí mondjátok meg nekem
Mért borong az én egem?
S ha feltűnnek szép korányim
Gyász miért vonúl el rajtok?
S a sötét erdő magányin
Mint egy árva kit sohajtok?

ESTHAJNAL.

Bájló aranyfény
Csillog szelíden
A reszkető tó
Hullámain.

Fölserken a szél
Rózsák öléből,
S völgyek hüs árnyin
Zokogva leng.

Némúl az erdő,
A messze síphang
Reszketve nyögdel
A légen át.

Kéklő virággal
Hímzett ligetben
Rejtezve csattog
A csalogány.

Leányka, édes!
Még most öledben
Elszenderülve
Mennyet lelek :

Ki tudja ? holnap
Talán siromra
Leng a lenyugvó
Est bíbora ?

Ah valljon e szív,
Mely hön pihegve
Hófátyolodnak
Alatta ver :

Fog-e felettem
Sohajtozásban,
Mint e nyögő szél,
Kesergeni?

NELLIHEZ.

Ah ne pillants rám, leányka,
Ah födözd be kék szemed :
E tekintet, e mosolygás
Elveszítnek engemet.

Míg pihentél a lugasban,
S hűnyva voltak a szemek,
Szívdobogva bár, de még is
Csendes kéjjel néztelek.

Csendes kéjjel bíborajkad,
Szőke fényű fürtidet,
Lelked tükrét arcáidban,
Bájos szép termeted.

Szél jött s álmad elfuvalta,
S hogy rám nyíltak a szemek,
Bennem mily tündér világok!
Mily kéj ömleng, ó egek!

Elhal a szó ajkaim közt,
Keblemen láng s jég fut el,
Könnyek hullanak szememből,
Hajh, és nem tudom mi lel?

Elveszítnek e tekintet,
E mosolygás engemet,
Ah ne pillants rám, leányka!
Ah födözd be kék szemed!

E M L É K Ű L.

Ha létem elhervasztja a halál,
Emlékezzél reá, te kedves,
E lángszívtől szeretve mint valál;
S ha sírban is szeretni enged a halál,
S a szív még ott is érez és dobog,
Elhúnyt szívem téged, te kedves,
Hamvában is szeretni fog.

DAL A VIDÉKHEZ.

Te bájvidék!
Ott a kék messzeségbe,
Hol szirthegek nyúlnak fel égbe,
S felhőtlen leng a tiszta lég,
Idvezllek, ó te vég-
Határa buzgó vágyaimnak,
Te bájvidék!

Mi szent öröm?
Mi égi kéjt lehelnek
Fuvalmi a langy estlebelnek
Mezőidről, tündér vidék?
S nekem virúlsz-e még,
Nekem messzünnen bujdosónak,
Gyönyörvidék?

Ha nem, vidék!
Ugy légy örökre boldog,
Im minden szent kötél feloldok,
Melylyel hozzád fűzött az ég,
S isten veled, te vég-
Határa minden vágyaimnak,
Te bájvidék!

De, ó vidék!
Árnyid mily kéjt susognak!
Viránymezőid mint ragyognak!
S csak mindig kéjre intve még
Mosolyg felém az ég,
Az esti bíbor ég, fölűled,
Titkos vidék!

Csak vissza még!
Tán a völgy alkonyában
Ott hervad, néma bánatában,

A hű szív, mely csak értem ég,
S nekem virúlsz te még,
Nekem messzünnen bujdosónak,
Ó bájvidék!

A LIGETHEZ.

Csendes liget! boríts el
Sötétes alkonyiddal,
Mig én e hantra dőlven,
Keservemet kisérom.
Nem fogja az zavarni
Elszenderült magányid,
S mézajku fülmilédnek
Szívolvasztó panasszát.
Halkkal, miként az estszél
Lebeg sohajtozásom,
S csak a szelid leányka
Édes nevét zokogja,
Kitől megfoszta sorsom
Öröklő bánatimra.

Boríts, boríts el engem
Sötétes alkonyiddal,
S virágid kelyhe rejtse
Harmatjait szememnek.

EMLÉKEZÉS.

Midőn az est bibor sugára
Bucsúzva száll a kék hegyen,
S elcsendesül a völgy magánya,
Kedves! reád emlékezem.

Magamba bolygom néma búval
A forrás tündér partjait,
Hol édesen reám simúlva,
Tiéd rebegték ajkaid.

Most is vigan zug ott a csermely,
Balzamlehellők a szelek :
De a titkok tanúvidéke
Pusztán gyászolva csendeleg.

Az édes kínos őszi alkonyt
Bájával újra élem én,
Midőn dalod szivrázva zenge
A hársak csendes éjjelén.

Hang hang után szelíden elhalt,
Ütött az óra rémesen,
S szerelmi csillagunk leszálla
Viharsötétes fellegen.

Könyek gördültek szép szemedből,
Reszketve nyúlt felém kezed,
És elválánk némán zokogva,
És szívünk mélyen vérezett.

Viszonlátás, egek leánya!
Feltűnsz-e még egykor nekünk?
Mely óra, ah mely föld vidéke
Lesz egyesítő édenünk?

KESERGÉS.

A báj esttünemény halmok alá merült,
Csendes síri homály terjedez a mezőn,
S én mint árva bolyongok
E bús völgybe magányosan.

Minden néma, kihalt, merre szemem vetem,
Békés álmainak mélyibe süllyedett;
Csak te sírsz egyedül még,
Édes zengzetű fölmile.

Szüntesd gyászdalodat, szánakodó barát!
Szívemnek sebeit tépdeled újra fel;
E mély néma keservnek
Részvétel sem ad enyhülést.

Mint a gyöngé virág hervadoz életem,
A szép büszke után vágyva. De nem soká
Int már a nyugalomhant,
Mely fájdalmimat elfedi.

Majd ott sírja felett, fáinak árnyiban,
Gyászoljad nyugovó ifju barátodat,
És ha elmegyén arra
A fagyalt szivü hitszegett,

És nem tudja, kinek hült pora nyugszik ott,
A gyepdombra hajol s egy ibolyát szakaszt
Mely a tőle gyűlölt szív
Elszórt hamvaiból növe :

Akkor ferd le te, ó szánakodó barát!
A már elnyugodott egykori kínait,
S mondd meg néki, hogy érte
Hervadt éltem el ily korán.

Majd a szép szemeket könnyek özönlik el,
S a sírdombra le hőn hullanak, és velők
Szendergő poraimra
Édes béke malasztja leng.

FELLEGEKHEZ.

Tí a messze láthatáron
Elvonuló fellegek!
Kik reám itt hervadóra
Végbucsúval intetek,
Merre nyúl boldog pályátok?
Tán van nektek is hazátok
Ott a nyugti ég alatt,
Merre szárnyatok halad?

Boldogok! bár engem egy szél
Elfuvalna véletek
E gyászhonból, hol lekötve
Tartanak bús végzetek.

Túl a láthatlan mezőkön,
Zord pusztákon, szirttetőkön,
A nyugot szép tájhoz,
Merre lelkem vágyadoz.

Egy tündér világ mosolyg ott
A kedves karjai között,
Enyhét ott lelné föl e szív,
E sok véstől üldözött.
Ott a boldoglét vidéke;
Szent örömkéj s égi béke,
Mint korány hint harmatot,
Hintve áldást lengnek ott.

Vajha el lehetne szállnom
A futó szél szárnyain,
Halni bár, de a leányka
Idvezítő karjain.

Ott a honföld nyugtot adna,
Értem édes köny fakadna,
S rózsza közti sírorom
Örzené nyugvó porom.

Szálljatok ti, égi pályán,
Boldoglétü fellegek!
Idvezelve a dicső hont,
Ha egébe értetek.
Vágy e szív — de nem találja
Merre nyílna békepálya
Ej-, köd-, örvényből elé
A sohajtott part felé.

A HOLDHOZ.

Mi búsan népsz a tiszta kékről
Felém, te biztos hű barát!
Ki egykor nyájasan ragyogtad
Körül ez árnyak pamlagát.

Te láttad itt e kertmagányban,
Hol ákász hinti árnyait,
Felhőidről mosolygva gyakran
A boldog párnak titkait.

Bájjal fénylél az égi lyányka
Örömragyogló könnyein,
S némúlva rád emelt szemekkel
Tisztán ömlengő érzetin.

Most csendesen rezgő sugárid
Egy sírhanton halványlanak,
Hol ő már nyugszik és fölötte
Magas fűszálak inganak.

AZ ELTÜNT IFJUKOR.

Száll mosolygva hegytetőkről
Rózsafényben a tavasz;
Jönnek vígalomra kelve
Lyánkák, ifjak, énekelve:
„Idvez légy, te szép tavasz!
Idvez légy hajnalpirúlat!
Halmok illatos szele!
És te csendes völgy patakja!
És te zengő fülmile!“
S ajkokon édesen olvad az ének,
Hangzik az ormon, a néma magányban,
S tánckoszorúba szövődve kerengnek
Vígan az ifju virányban.

S ah körülök mint viradnak
A szép kornak álmai!
Szebbé válva mint derülnek
A mezők virágai!
Kéjt lehel a berek árnyaibúl,
Zengnek a pásztori sípok,
Élnek az erdők,
S lelkökön édeni béke virúl.

A szív-élvet feltalálni
Mely vidékbe térjek én?
Szerte bolygok andalogva
Rét, völgy hímes szőnyegén;
A kelő nap, a virágok
Égi bája tűn elém:
De mint hajdan oly varázsló
Arccal egy sem int felém.

Ó tavaszmenny! ó te hajnal!
Halljatok meg engemet;

Hozzátok még vissza egyszer

Eltűnt rózsáévimet! —

Ah de ők nem érzenek,

Csak mosolygva fénylenek.

Tí arany álmak,

Az ifju világnak

Mennyei képeivel

Merre röptetek el?

Nem jöttök ti vissza többé —

Messze messze tűntetek,

S a legszebb lélekvirágok

Elhervadtak véletek.

Hallgass el, te völgy patakja!

Szűnj meg zengni, fülmile!

Hangotok csak búm alakja,

S veszteségem festi le.

Tűnnek évek, jönnek évek,

Köd s homályra fény terül,

A leszállott esti csillag
Reggel újra földerül :
De az ifjúkor kihervadt,
Véle kék és szerelem,
S nem hozhatja vissza többé
Semmi földi kérelem.

E P E D É S.

Könyűben, esti fény,
Mezőmre mért ragyogsz?
Fáim bus éjjelén
Ó szellő, mért zokogsz?
Szántok, hogy itt ülök
S bú, fájdalom velem,
Hogy lyányka nem mosolyg
Szerelmet énnékem?

Ah lyányka nem mosolyg
Szerelmet énnékem,
S epedve rózsaként
Elhervad életem.

Ki gyakran álmaim
Között enyelg velem,
Az égi szépet, ah
Sehol sem lelhetem.

Hol vagy te, lyányka, hol?
Kiért e szív hevül;
Kit esdve kérek én
Hajnal s est fényibül.
Jer, hozd el énnekem
A barna fürtöket,
Felhőtlen arcaid,
Mosolygó szép szemed.

E hárs alá ülünk,
Kéj s béke lesz velem,
Mosolygó szép szemed
Szerelmet int nekem;

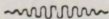
S majd fáim éjjelén
A szellő nem zokog,
S reám az esti fény
Örömkönyben ragyog.

A LYÁNYKA PILLANTATA.

Ó a hajnalszín gyönyörajakakat, ó az egeknek
Csillagival testvérfényü kies szemeket,
Lyányka, ki adta neked? Szólék s a lyányka
pirúlva

S szótlán földre süté mennyei szép szemeit.
Ontsd le, te fendörgő, felhőidet! Ám ha
mosolygva

Fölveti pillanatit, lángba borúl az Olymp.

S Z E R E L E M.

Tova, messze tűnjetek,
Légi álmoképzetek,
Ég leánya szerelem!
Légy te síromig velem.

EMLÉKEZÉS.

Hévvél szerettem,
S ím szenvedek,
Keblembe' dúlnak
Bús érzetek.

Gyötrelmem enyhet,
Írt nem talál,
Életfáim közt
Zúg a halál :

De bár gyötrelmem
Írt nem talál,
S életfáim közt
Zúg a halál ;

Szelíd örömmel
Emlékezem,
Szép napjaidra,
Ó szerelem !

LYÁNYKA GYÖTRELME.

Ó égető kín!
Ó gyötrelem!
Viszonláng nélkül
A szerelem.

Felettem éj, nap
Sötét ború,
Szemembe' könnyek,
Szivembe' bú.

Nem érti titkos
Küzdésimet,
Kit lelkem óhajt,
Lelkem szeret.

Keblembe' dúl, forr
Vágy, félelem,
Gerjelmim önkényt
Fedezgetem;

S ah nincs oly isten
Ki sejtené,
Ki néma nyelvem
Megfejtené.

Kereng a tér föld,
Az ég velem,
Nyugalmam, enyhem
Nem lelhetem.

Ó égető kín,
Ó gyötrelem,
Viszonláng nélkül
A szerelem!

AZ ELHAGYOTT.

Csalfa volt hő esküvésed,
Változékony lenge kép!
Csalfa, mely szemedben égett,
A szerelmi láng.
Elhagyál, ó hittelen!
S el minden veled —
Mint kirablott puszta ház,
Melynek kincse, bútora
Összetépve, szertehányva,
S benn s körülé és felette
Minden élet ölvé van,
Csak magányos éji szél
Jár zokogva csarnokán :
Oly magányos, oly kirablott

Néma, puszta e kebel;
Benne minden érzemények,
Istenálmak, lángszerelmek
Szertedúlva, és kihalva —
Változatlan hívemül csak
Egy maradt : a fájdalom,
A ki síromig kísér.

H O Z Z Á.

Ha jősz, lángok emésztenek;
Ha még, kinok öldöklenek;
Éltem csak gyötrelmem.
Jőj és ne menj s napom virad,
Vagy menj s ne jőj, úgy nyugtomat
Siromba' meglelem.

IRMA GYULÁHOZ.

Tiltsa bár az ész szava,
Tiltsa végzetem ;
Érted lángol, érted él
Minden érzetem.

Lassanként megölnek a
Hosszas bánatok,
S mint a hévütött virág
Földre hervadok :

Állj meg, majd ha nem leszek,
Csendes alkonyon,
Melybe gyötremelem temet,
Néma síromon.

S halld, midőn a domb alól
Felsőhajt neved,
Mint az ősznek bús szele
Tar mezők felett.

És ha kétled, hogy talán
Túl siron is él,
Lángol s olthatatlan e
Földi szenvedély,

Szólj és hívj! — Tanújelül
Lelkem megjelen,
Hold tűnő csillámaként
Pusztá éjjelen.

K É K S Z Í N.

Más dicsérje a setét,
Sárga, zöld szín kellemét:
A kék szín kedves nekem,
Mint viruló életem.
Kék az esti tűnemény,
A szivárvány, a remény,
A kis emlény kelyhe kék,
Melyért a szív lángol, ég;
Kékek a csermelyhabok
Kikben a szent menny ragyog;
S kék szemed, szép Emmike,
Te szív legkedvesbike.

A VIOLÁHOZ.

Hervadj, hervadj száradon,
Mit nevetsz reám?
Nincs kinek letörjelek,
Hervadj, violám!

Gondosan neveltelek -
Ablakom megett,
Reggel, estve öntözém
Barna földedet:

Felvirúlál s ég mosolyg
Kéklő kelyheden,
Ah de az, kinek virúlsz
Elhervadt nekem.

Sír nem vette tőlem el,
Örvény habja nem,
Él, de másnak karja közt
Él a hűtelen.

Néma buba' gyászlom őt
Mint halottamat,
Míg a gyász nem oltja el
Kínos lángomat.

Hervadj, hervadj száradon,
Mit nevetsz reám?
Nincs, kinek letörjelek,
Hervadj, violám!

MEGELÉGEDÉS.

Mit nekem ti hír s szerencse
Tünedékeny álmai!
Gazdagok dús palotája,
Lengeteg pórnép csodája,
Mit nekem, ti büszke hősek,
Fény s dicsőség rabjai!

Vívjatok ti koszorúkat
Vérpályátok mezején,
Hágjatok csillámtetőre
Hol bölcs címet nyer a dőre :
Kis hajlékom enyh helyéből
Nyúgott szívvel nézlek én.

A felettem földerengő
Bibor hajnalfellegek,
A mező kies viránya,
Egy elzárt vidék magánya
S holdragyogta forrás engem
Szebb örökre intenek.

Egy édes baráti szózat,
Részvevő meleg kebel,
S fáim biztos ernyejében
A szép hölgynek hív ölében
Elfolyt csendes, boldog óra
Istenek közé emel.

A VÖLGYHÖZ.

Gyász felettem, gyász körülem,
Feltalálni enyhemet
Csendes árnyaidba jöttem,
Rejts el, ó völgy, engemet.

Bükkjeid sötét homályán
Búsan suttog a levél,
Ah te sejtéd, e kebelben
Mely emésztő bánat él.

Néma vagy, ha bús barátod,
Érzed mély gyötrelmeit;
Ha panaszt nyög, részvevőleg
Visszazenged sérveit.

Zajban élek mint ki boldog,
Mint kit biztat hű remény,
Senki nem gyanítja, mely kín
Ég e szívnek fenekén.

Senki nem, miként derül fel
Kínról kínra hajnalom,
Csendes éji lámpa mellett
Mint viraszt a fájdalom.

Tiszta kék az ég felettem,
Tiszta kék a láthatár,
Zeng a bérc, virít a róna,
Vígan zúg a csermelyár ;

Ámde a tavasz virága
Énnekem nem illatoz :
Egy virágom volt — s hajh az most
Más kebelnek nyíladoz.

Engem éjfél zordonában
Űz a veszteségi kín,
Űz tetőkön, rengetegben
S bús magányid rejtekin.

Volna szárnyám, hogy röpülnek
Túl e kínok tengerén,
Volna bár sebem halálos,
Hogy meghaltam volna én.

A Z A P Á C A.

Láng emészti keblemet,
Láng, nem mondható,
Szenvedély nagy és örök,
El nem oltható.
S ó kinok mély tengere!
Ő kemény egek!
Nem lehet kimondanom
A mit érezek.

Nem lehet kimondanom,
Bárha eltemet;
Tiltja eskü, kárhozat
Szenvedélyemet.

Oltsd el, ó hatalmas ész,
Oltsd el lángomat,
Vagy szakadjatok le rám
Oltár! boltozat!

HÓDOLÁS.

Szem, ó szem,
Mennyei kék szem!
Szőke pompájú hajak,
Rózsafán termett ajak,
Arcvirágok, melyeket
A szerelem ültetett,
Bérc havából fútt kebel,
Telve égi érzetekkel,
Mely ég, még sem olvad el;
És ti bájoló hatalmak,
Elme! szív!
Játszi egyik és enyelgő,
Enyhe a más, tiszta s hív,

Ostromolni szűnjetek,
Megvallom győzelmetek;
Többé nem harcolhatok —
Itt áll örök rabotok!

CYNTHIÁHOZ.

Ketten virasztunk néma éjben :
Te alvó pásztoríjadat,
Én e sírboltnak ajtajánál
Elhervadt szép halottamat.

Örvendj, tenéked majd fölébred,
S ismét birod szerettedet :
Nekem nem adja vissza sem föld,
Sem ég, kit e bolt elfedett.

ÉJFÉLKOR.

Tündöklő csillagok,
Lobogva fényletek:
Hajh szívem is lobog
Mint a ti fényetek.

De kebletek nem ég,
Szerencsés csillagok;
Hidegen fénylenek
Tündöklő lángitok :

Bennem mint aetnatüz
Dúl, forr az érzelem,
Velem kél s nyúgoszik
A megsalt szerelem.

S hajh még is lángjaim
Kiolthatatlanok,
Mint örök fényetek,
Tündöklő csillagok !

VITÉZ BUCSÚDALA.

Isten hozzád, ó falu,
Csendes békehely!
Tombol a mén, zúg a had
Nékem menni kell.

Búsan lépeget fakóm
S vissza-visszanéz,
Száz ablakból int felém
Száz leányi kéz;

Hófejéren lengedez
A vég búcsujel,
„Légy szerencsés, szép vitéz!”
Száz hang idvezel:

Keblem csendes és nyugott
Százak könnyein,
Ah de egy pár kék szemet
Sírni látnom kin!

S A J K A D A L.

Életem folyóján
Búszél lengedez,
Életem folyóján
Tört sajkám evez;
Rajta utazólag
Vérző szívem ül,
S messze, ismeretlen
Part felé röpül.

A folyónak árja
Mély, fenéktelen,
A folyónak árja
Csalfa szerelem;

Kormányom kitépve,
Engem gyermeket
Lebke csolnakommal
Szirt közé vetett.

Elsülyedt örökre
Szél között zajon,
Elsülyedt örökre
Minden kincsvagyon;
Képek, égi álmak,
És tündér remény,
Útra szép hazámból
A mit hoztam én.

Felleg és ború most
Láthatáromon,
Felleg és ború most
Néma bánatom.

Egy csillag vezérel,
A hit csillaga,
Biztató jövődök
Kétes záloga.

Csendben és vihar közt,
Sziklán és habon,
Csendben és vihar közt
Szállj, te csolnakom!
Élet habjain túl
Majd szívem kiszáll,
Messze szebb világnak
Békepartinál.

LOTTIHOZ.

Míg nekem lángolt szerelmed,
Míg enyémnek mondtalak,
Gazdag kincstár volt ezen szív,
S gyöngy te benne, szép alak!

Elhült már nekem szerelmed,
Elfeledtél, elhagyál;
S gyöngyöm most könny harmatában,
Gazdagságom búban áll.

A BOKRÉTA.

„Zeng a lant, ó nyíljatok meg,
Nyíljatok meg, ablakok!
Intsetek tetszést dalomra,
Égi szemcsillagzatok!”

S ím megnyíl a titkos ablak,
Kis kezecske nyúl ki rajt,
Egy virágbokréta száll le,
S kedves szó, mely így sohajt:

„„Vedd e köny-nevelte rózsát,
Véle tiszta szívemet:
Érted lángol, érted él az
Míg a sír el nem temet.”“

LENKE DALA.

Faluvéken erdő,
Erdőben magány,
A magányba, sírdomb
Hársak alkonyán.

Domb körül csörögve
Omlik a patak,
Hársak közt madár zeng,
Szellők inganak.

Telve illatokkal
A kies vidék,
Mert a dombra szegfűt,
Rózsát ülteték.

Bérceken kel a nap,
Bérceken leszáll,
S engem lát bolyongni
A domb fáinál.

Szellőkben keservim,
Búm sohajtanak,
A patak vizében
Könnyim omlanak.

Én tudom csak, más nem,
Hogy kit elfedett
E domb sírja, egykor
Engem szeretett.

Kis patak! ne zúgj a
Sziklán oly nagyon,
Bájos völgyi zengő!
Hallgass bokrodon;

Lengjeték, fuvalmak,
A fán csendesen!
Hadd nyugodjék békén
Megholt kedvesem.

AZ EMLÉNYHEZ.

Kisded emlény, kék virág,
Fölneveltelek,
Hogy szerelmi gyászjelül
Néki küldjelek.
Keble bokrétáihoz
Tűz a lyányka majd,
És ha hervadozni lát,
Búsan felsohajt :

„Értelek, te szép virág,
Sír lakóihoz
A ki téged küld nekem
Búban hervadoz.

Ah hogy éltem s élete
Gyász és szenvedés!
Ah hogy bírni őt nekem
Tiltja végezés!“

A TÁVOZÓHOZ.

Int a pálya távola!
Csókod lángol ajkamon,
Égnek áldott angyala,
Légy szerencsés útagon.

Nyújtsad drága jobbodat
Zálogúl, hogy lángodat
El nem oltják a korok;
S bár eltép a sors hatalma,
Hő szerelmem istenálma
Emlekidben élni fog.

Még szemed dicső egébe
Engedj egy tekintetet,

Ah ez önt enyhületet
Vérző szívem mély sebébe.

Csókod lángol ajkamon,
Égnek áldott angyala!
Int a pálya távola:
Légy szerencsés útagon!

LEMONDÁS.

Vedd e gyűrűt, ifju, vedd,
S véle vissza lángszived,
Lángszived, mely tisztán ége
Mint a hajnal fényessége.
Öld meg hű szerelmedet,
Más birandja eskümet ;
Oltárhoz más fog vezetni,
Légy boldog, tanulj feledni.
A jövődő bájvilág
Gyász lett s néma pusztaság ;
Nincs oly csillag a nagy égen,
Mely egy sugárt adna nékem.

Fonjatok szép koszorút,
Fonjatok, leánykák,

Halvány rózsaszál legyen
Benne s rozmarínág;
Rozmarín, nászpompa-ág,
Halvány rózsa, sírvirág.
Gyászbokréta illik ahhoz
S gyász halotti ének,
A kiben meghaltanak
Vágy és szívremények.

ÉDESSÉGEK.

Kinom mi mély, lángom mi nagy,
Látod, még is kegyetlen vagy.

Jövé!l, s elrablád szívemet,
Szólál, s elrablád lelkemet.

Rajtad hó-, rózsza-, égszinek,
Egymással harcra keltenek :
E harc között én meghalok,
Ha nem segílnék angyalok.

Szívem dobog a kék színért :
Egy pár szem fejtse meg : miért?

Kökényszemek, ó hűnyjatok!
Sugártokban elolvadok.

Délben vagy éjtszaka,
Reggel vagy estvelen,
Egem szép csillaga!
Mindig te vagy jelen.

HALÁSZLEGÉNY DALA.

Szél és hab lecsendesült,
Int az éjmagány :
Nyílj meg, kis ház ajtaja,
Jer ki, szép leány !

Parthoz kötve csolnakát
A halászegény
Itt sohajtja jöttödét,
Itt eped szegény.

Szerelem szép csillaga
Fénylik nyúgoton,
Ő vezérli csolnakunk
A hullámokon.

Tengertől ölelt sziget
Szép lakója léssz,
A hajlék, mely elfogad,
Már számodra kész.

Hószinú gyöngyöt füzök
Kis nyakad körül,
Kellemidre minden szem
Bámul és örül.

Szerelem lesz nyoszolyád,
Párnád hű karom,
Álomkéjbe ringatód
Nyájas szívdalom.

Nyílj meg, kis ház aijtája,
Jer ki, szép leány!
Szél és hab lecsendesült :
Int az éjmagány.

AZ ELJEGYZETT

Te, ki látva könnyeim,
Oly sötét, oly bús valál,
Volna szíved, gyászos éj!
Most reám mosolyganál :
Boldogságom érzenéd,
S áldanád a végzetet,
Mert örökre bírom én,
A kiért e szív epedt.

Lámpaként meggyújtanád
Tündöklő szép holdodat;
Csillagidnak ezrede
Ékesítné arcodat;

Hogy ragyogjon föld s egek
A szerencse ünnepén,
A midőn boldog levék,
Gyászod régi társa én.

De te, mint a néma sír,
Szívtelen vagy és hideg,
Képed zordon, elborult,
Kebled puszta, rengeteg.
Víg barátod vagy komor,
Arcod egyképen setét :
Szánlak, hogy nem értheted
E szív égi érzetét.

H Í V Ó.

Jőj a csendes völgy ölébe,

Ha leszál az esti fény.

Hő szerelmünk édenébe,

Jőj a csendes völgy ölébe,

Szívedpedve várlak én

Fáim biztos enyhelyébe.

Jőj a csendes völgy ölébe,

Ha leszál az esti fény!

E M M A.

Volnék bár hegyeken lebegő szél, messze
röpülnék;

Messze, hol érzelmim kinja nem érne utól.
Volnék bérci patak, lerohannék sziklate-
tőkről,

S eltűnném a nagy tengerek árja közé.
Lomb vagyok; a szerelem szép fáján herva-
dozó lomb,

Melyet hűtlenség játszi fuvalma letört.
Míg lebeg a hegyi szél s lezuhog vigan a
patak árja,

Száradok én; a bú lassu halállal emészt.

A BOJTÁR.

Messze cseng már a kolomp,
Elhaladt a nyáj,
S még mindig rajtad szemem,
Ó te kedves táj!

Máskor vígan jártam én
A kies mezőn,
Sípom zenge völgyeken,
Zenge a tetőn.

Most órákig állok e
Sziklabérc felett,
Hol szememnek nyitva van
Nyúgot és kelet;

Nyitva a kiterjedett
Mérhetetlen kék,
Látszik róna, hegy s patak,
Tiszta mint az ég.

Hajh de nékem a kies
Róna, hegy, patak,
A derült, a tiszta ég
Elborúltanak.

Búbánat megyen velem
Völgyön halmokon;
Búbánat viraszt sötét
Éjszakáimon :

Itt alant a völgyben áll
Egy kis nádkarám,
Benn lakik, ki e veszélyt,
E kint hozta rám.

E tündér varázsla meg,
Ő von engemet,
Édes képe tölti be
Fájó szívemet.

Kis galambka, szép leány!
Nyisd meg ablakod,
Nézz ki a tető felé,
Itt áll pásztorod.

Arca halvány s hervatag,
Mert beteg szegény,
Szerelemben elveszett
Bús bojtárlegény.

Hasztalan kiáltozom —
Ő nem hallja meg;
Szél üvölt az ormokon,
Zúg a rengeteg.

Elsötétedett az ég
Hosszas bűm alatt,
Nem hallik már a kolomp,
A nyáj elhaladt.

Isten hozzád, szép leány,
És te kedves táj!
Elmegy a bojtárlegény,
El, de szíve fáj!

KIS LEÁNY DALA.

Hogyha házasodni mégy,
Kérlek, nagy leányt ne végy,
Mert a roszból, mond a pap,
A nagyobb a gonoszabb.
Végy vigat, ne szomorút,
És ne olyat a ki rút,
Mert ha rút lesz, jaj neked!
Nem sokára megveted.

Barna, karcsu szép legény!
Halok érted s élek én;
Orcám mint a piros ég,
Szemem kökényszínü kék,

Bánatot, bút megvetek,
Víg vagyok és nevetek.
Ismered rég szívemet,
Végy kicsinkét engemet.
Meg nem bánod, szép legény:
Holtomig szeretlek én.

TÉL ÉS TAVASZ.

Midőn először láttam őt,
Kinn hó borítá a tetőt :
De bennem ekkor nyílt vala
Legszebb tavasznak hajnala,
Midőn először láttam őt.

Hogy most utólszor látom őt,
Tavasza vidítja a mezőt;
De szívem mély gyötrelminél
Haldoklik minden a mi él,
Hogy most utólszor látom őt.

Ha majd többé nem látom őt,
Virág borítja a mezőt,

Csermely s madárhang zengenek,
Erdők, völgyek zöldellenek;
De rám nem fénylik bájsugár,
Sötét halomnak éje zár,
Ha majd többé nem látom őt.

AZ ÖZVEGY.

A sárguló kertfákra néz
Egy halvány szép nő ablakán;
Az őszi nap leszálla már,
Gyászló, sötét az éjmagány.

„Örök jótékony éj, mikor
Borítod rám homályodat,
Hogy alhassam a szunyadó
Kedves mellett nagy álmomat?”

A kertben egy szomorfüz áll,
Földig lehajtva lombjait;
Alatta zöld sírbolt fedi
Az ifju férj hült tagjait.

A Z E S T.

A nap leszállt, borúlnak az
Arany felhős egek,
Mezőkön a pásztorsipok
Elcsendesültenek.

Homályos szürke pára leng
Ormok, völgyek felett;
Harangszózat köszönti a
Tünő estünnepet.

Sírkertben új halom felett
Egy halvány ifju áll,
Ifjú, de arca hervadóbb
Az ős viráginál.

Gyötrelmi közt elzsibbada
A gyászló gondolat,
Mely átjár, mint jégborzadás,
Velőt és csontokat.

Mi kedves és szivéltető
Földön teremtvé volt
Számára, mind sírmartalék,
Lehervadt és kiholt.

Hallgass el, síró esti szél,
Ne rázd fák lombjait!
Siralmad felriasztja majd
Alvó mély kínjait.

Borítson inkább rá az éj
Örök nagy álmokat,
Ne lássa vérző bánatit
Többé naptámadat.

HAZA. ÉLET. EMLÉKEZÉS.

Szenteld, ó magyar, hazádnak
Kebled szebb érzelmeit :
Romlott szív és romlott elme,
Kit hazája hő szerelme
Szép tettekre nem hevit.

A VEZÉR BUCSÚJA.

Száz csatán, ezer veszély közt
Vívtam éretted, hazám!
Ágyuvillámok dörögtek,
Szablyazápor omla rám;
Hol a harc lángvésze állt,
Ott kerestem a halált.

Dárdaélek közt rohantam
Elfoglalt zászlóidért,
Arcom izzadt, hulla vérem,
Inség, baj csoporttal ért.
Éltem gyakran percen állt,
De nem leltem a halált.

Nyertem zsákmányt, és szereztem
Fényes győzödelmeket,
Ám nem irthatám ki végkép
Régi ellenségedet.
Rongált, dúlt az, szép hazám!
S sorsod búsan átkozám.

Átkozám, mert balszerencséd
Kebledben tenyész vala,
Tartományid elhagyá az
Egyetértés angyla.
Pártviszály kiüzte őt,
A rend- s békehirdetőt.

Rajtad vérözönben folyt el
Esztendők hosszú sora,
Bünhödél : néped bünéért
Vert az égnek ostora.
S még feletted dörgenek
Vész-terhelte fellegek.

Itt állok most ősz hajakkal,
Fegyvert nem bir már karom,
Elhúnyt lelkem lángja s lettem
Néptelen ház, pusztá rom.
Tűnik, hamvad életem :
Isten hozzád, nemzetem !

Isten hozzád, ifju hősi !
Nagyra indúlt sarjadék,
Kit nemzettem a hazának,
Gondsúlyok közt ápolék :
Bajnoknemzetség faja,
Szép remények bimbaja !

Kösd e kardot oldaladra,
Vedd e zászlót, gyermekem !
Sokszor látták diadalmim
Ellenséges ezreken :
Hőstől vedd emlékjelül,
És apádtól örökül.

Győztem én : de diadalmim
Végcél még nem értenek :
Menj te bátran, küzdj előre,
Áldjanak meg istenek!
Kit veszély nem retteget,
Az nyer győzödelmeket.

A szabadság szép virági
— Úgy akarták végzetek! —
Ész mindenható tüzében
S vérmezőkön termenek :
Int a pálya, ifju hős!
Karddal, észszel légy erős.

EGY LEÁNYKA SÍRJÁN.

Nyúgodj csendes föld alatt,
Nyúgodj szép leány,
Bájid elhervadtanak
Élted hajnalán.

Boldog, még nem ismerél
Gyászt, gyötrelmi bút,
Lépteidnek nyíltan állt
A szép rózsaut.

Aranyképzelet veté
Nyugpárnáidat,
Zöld remények hajnala
Kelté álmodat.

Mint regényes táj felett
Csendes éji hold,
Földi pályád tiszta fény,
S égi álom volt.

Most halottan alszanak
Tündér vágyaid,
S rád enyészet lengeti
Gyászfualmait.

Néma könnyet önt a lyány
Látva halmodat,
S reszkető kézzel szakaszt
Emlékszálakat;

S sóhajt : „Csendes föld alatt
Nyúgodj bájalak!
Szép tavaszvirág valál,
S mint én hervatag.“

VÁNDOR ALKONYDALA.

Csüggedezve inganak
A kifáradt láb-inak;
Esthomály borong utamra,
Szállnak a fény bájai,
Idvezllek, ti béke' honja,
Gyászfenyűk magányai!

Pusztá tér vadonjain
Hagytak úti társaim;
A korányi bíbor égben
Fenn ragyogló istenek :
Kény, dicsőség, és szerencse,
Fellegekbe tűntenek.

S mint sötétes éjjelen
Bolyg a sajka fénytelen,
Úgy bolygék magamra hagyva
Hozzád, csendes ősi hon!
S boldog én már megpihenni
Itt fogok nyugpartidon.

Küzdjetek ti, küzdjetek,
Szélvész hányta tengerek
Örvényin, villám s habokkal,
Bájremények csolnakán :
E sötét partnál kiköttek
Majd a hosszas út után.

SZÉPHALOM.

Nem ragyogok mint Pest, nem mint Buda
tornyai, vára;

Törpe vityillóim szalmatető fedezi.

Ám de jön a honfi s buzgó hálára fakadva

Idvezel; ő tudja, hol kele hajnali fény;

Hosszú álom után hol zendült égi varázssal

A csalogány, hol nyílt gratia-kényü ajak.

Fényljenek a büszkék, ne az én kunyhóim.

Örömmel

Rám ismér, áldván tájamat a hazafi;

És mikor eltűn majd a hajnal, s déli sugárban

E haza fényleni fog: szent lesz előtte nevem.

É L E T.

Mint a kétes tengerpálya,
Változandó életünk;
Gyarló sajkánk majd vigan száll,
Majd örvény közt súlyedünk;
De ki tiszta öntudattal
Jár veszélyes útain,
Arra békefény világít
Felhőn, ég villámain;
Annak lenge csolnakát
Istenkéz vezérli át.

APOTHEOSIS.

1834.

Nyugosznak ők, a hősfiai,
Duló csaták után,
Nyugosznak ők, sírjok felett
Zöldell bokor, virány;

Zöldell bokor, zöldell virány,
Mert vérök öntöze,
És hálakönnyek hulltanak
Az égharmat közé.

Csatájok nem volt pártesata,
S ábrándos képzelet,
Mely dúl alkotni várait
A közromlás felett :

Mely poklok mélyiből idéz
Viszályok angyalát,
Hogy vérszinnel borítsa be
A béke hajnalát ;

Hogy nyomdokán, lángvész, gyilok,
Rablás pusztítsanak,
S a század szebb reményei
Sírokba hulljanak.

Csatájok a védelmezett
Népjog csatája volt,
Melyet szent eskü, szent kötés
Ellen zsarnok tiport.

Keblokben a köz érdekek
Szerelmé lángola,
Karjokba' tiszta honfitúz
Szablyája villoga.

Vad kényt, zsarnok-parancsokat,
Láncot nem tűrtenek,
S szabadság, te szép égi lény,
Érted vérzettenek.

Vérzettek és elhulltak ők,
De győzödelmesen,
Tettök sugára átragyog
Időn, enyészeten.

Dicsőség bájvirágai
Vérökből termenek,
S sírjokról nagy világba át
Hírszellők lengenek.

Márványlapokra tettöket
Örök betűivel
A történet komoly szavú
Múzája vési fel.

Mint vítanak, mint estek el
Szabadság harcain,
Beszéli a vándor rege
Utódok ajkain. —

Hazájok most bús temető,
Népetlen pusztaság,
Paloták és faluk helyén
Fű nő s fenyérvirág.

Kiket megkímélt a halál,
A férfi bajnokok,
Vagyontalan földönfutók,
Hazátlan vándorok.

Roppant zajongó városok
Útcáin hallgatás,
Sápadt nők arcán síralom,
Bánat, szívszaggatás.

Romok között erőtlen agg
Apák lézengenek,
Kik egy jövő szebb kor felől
Kétségbe estenek.

Ti gyászló nők, öszült apák,
Gyámatlan magzatok!
Elgázlott honnotok felett
Szünjön siralmatok!

E porba omlott szép haza
Fel fog születni még,
Van bíró a felhők felett,
Áll a villámos ég.

Az ész mindenható tüze
Támad föl ellene,
S a zsoldos szablyák ezrein
Győz a kor szelleme.

E síri gyászolás öröm-
Hangokká változik,
Keresztül dörghi a hazát
Kelettől nyugotig :

S hol legtöbb honfivér lepe
A harci síkokat :
A népszabadság ott tenyész
Legszebb virágokat.

A V I H A R.

Zugó tengernél
Sziklán ülék,
Lelkembe' csend volt,
Szivembe' bék.

Vész jött, tolúlt hab
S habokra dült,
S a gyöngé sajka
Mármár merült :

De szép szivárvány
Kelt nyúgoton,
S a zaj leült a
Hullámokon ;

Szelíd csend váltá
A mord vihart,
S feltűnt mosolygva
A békepart. —

Ülök tengernél,
Nincsen moraj,
De bennem vész van
Lelkembe zaj.

Várom, ha támad
Felhők megül,
A szép szívárvány,
A vész ha ül?

Távol-, közelre.
Tekint szemem,
Hajh nem derül fény
Sehol nekem!

Ki, ah ki oltja
El e vihart?
S hol tűnsz fel, ó te
Szerencsepart?

B O R É N E K.

1825.

Boldogok mi, a barátság
Víg seregbe összevont,
Itt borunkat kedvvel iszszuk,
Távol elkerül a gond.
Fel, vitézi a kulacsnak!
Fel, miénk e szép világ!
Most pohárra! mert nem isztok
A halál ha majd kívág.

Lyányka, csókot e pohárhoz,
Nyújtsad bíborajkadat!
Te ki oly szép vagy miként a
Nyári hajnaltámadat.

S mint midőn két égi villám
Egybe csapva szétenyész,
Csókba lelkünk összezsattan
S a kék tengerébe vész.

Félre, vízivó, előlem,
Mert palacba fojtalak!
Itt szentségtörőt nem tőrnek
A bornak szentelt falak.
Lánglobogva leng Tokajnak
Itt közöttünk istene,
S borba fojtja hogyha bójön
Kit meghitté nem kene.

Éljenek, kik híresítik
A Tokaj gyönyörnevét,
Éljen, a ki ott kapálta
E pohár dicső tövét!

Most mi vígan hörpögetjük
Kéjre lángra ébredünk,
S minden bút e tágas öblü
Billikomba temetünk.

Üssük össze kelyheinket,
Bennök égi tűz ragyog!
És vigadjunk, a magyarnak
Vigadalmi nem nagyok:
Míg Mohácsnál nem csatázott
A félholdu büszke tar,
Víg volt addig, hajh azóta
Sírva vígad a magyar.

Ott leszállott alkonyába —
De minek panaszlok én?
Félre gyázkép! Új korány kel
Árpád honja szent egén.

Félre, szívnek gyilkolói!
Alvilági fajzatok!
Fájdalom, köny, aggodalmak!
Tőlünk messze szálljatok.

Fel, vitézi a kulacsnak!
Míg miénk e szép világ!
Most pohárra! mert nem isztok
A halál ha majd kivág.
Üssük össze kelyheinket,
A kancsók ürüljenek;
Fen kiáltsuk : a hazának
Szép leányi éljenek!

Éljen a magyar szabadság,
Éljen a magyar vitéz,
A ki e dicső hazáért
Életét áldozni kész!

Adja isten, hogy Hunyadvár
Gyászoló granitfokán
Törje csontját a magyarvért
Lesve szomjazó kaján.

Éljenek szeretteink, e
Drága honnak szentei,
Kik a közjóért buzognak,
Mint a nap tüzfényei!
Adja isten, hogy hazánknak
Mint a nagy király alatt,
Három tenger partvidéke
Alkosson határfalat.

Éljünk mink is, a kiket most
A barátság egybe font,
És borunkat vígan iszszuk
S távol elkerül a gond!

Fel vitézi a kulacsnak,
Pengjen össze a pohár!
Most igyunk, most! mert ki tudja
Óra múlva mily sors vár.

A SZÁMÜZÖTT.

Feléd, feléd,
Szelíden intő messzeség,
Reszketve nyúlnak karjaim,
Reszketve hullnak könnyeim.
Egy pillanat reád,
Egy szent emlékezés
Elúsiionnak hajnalából
Röpít lelkembe fényt.
Ha rózsacsillám
Dereng fölötted,
S az égi kegy
Szivárványod színében,
Mosolyg szelíden;

Vagy dörgve harsan
Az égi bosszú
Felhőd között,
S villám rohan
Kőszálidon :
Reszketve nyúlnak karjaim,
Reszketve hullnak könnyeim,
Mindig feléd csak,
Te messze szép világ!

Kivúled semmi föld
Hazát nem adhat.
Virúlva nyíl fel
Egy bájos éden
Előttem itt ;
A kénykehelyt
Szelíd istenkezek
Nyújtják egekből :
De a nektári édbe
E szív gyászfellegének

Keserve csöppen.
S imádva, esdekelve
Rogynak le lábaim
Előtte a
Titoklepelnek,
Könyörre bírni
A végzetet,
Mely messzeszórt
Tetőled,
Dicső, dicső hon!

Tekintetem
Bár merre száll
E föld mezőin,
Elébe gyászköd
Emelkedik,
S a boldoglét sugári
Csak a sejtés homályiból
Csillámlanak,
Mint őszi alkony.

Szürkületében
Egy hamvadó fény :
De ott tebenned,
Arany vidék,
Az idvezület
Forrása csörgedez.

Reszketve nyúlnak karjaim,
Reszketve hullnak könnyeim,
Mindig feléd csak,
Te szép tündér világ!
Mi édes képek intenek
Belőled !
Mi égi kény
Mosolygja rám eget !
Vagy hajnalálom
Tündérei
Lengnek körül ?
Barnultan omlik
Az éj homálya,

De intnek ők
Az édes képek,
S mindig felém csak
Távol mosolygva.
Ti vagytok, ó ti vagytok
Szeretteim!
Meglel tekintetem
A messzeség homályiban :
Te ömledezz felém,
Te hű baráti szív!
Felhőtlen homlokod,
Ó arc!
Mint a korányi csillag
Hajnal ködéből,
Ragyog nekem.
S te, ó szerelmeim
Láng-ídeálja,
Feltűnsz lelkemnek;
S tekintetedre
Előmbe olvad a menny,

S öröklét kéjei
Folynak körül.
Ölve téged, egy világ,
Mely senkié sem mint enyém,
Simúl szelíden
Karom közé,
S te szív, enyém vagy,
S te lélek, egy velem.
Ó pár! te a dicső
Teremtmény glóriája,
Kivüled nem virúl nekem kéj
Az istenek honában.

Nincs kéz, mely elszakaszson
Tőled, te ó hon.
E lélek idvezülten
A boldoglét egébül is
Feléd lobog,
S nem lesz oly rózsalánc
A nagy teremtmény

Gyönyörvarázi közt,
Mely fogva tartsa,
Hogy a szeráf öléből
Bár sírhalmok sötétein át
Hozzád ne szálljon,
Dicső, dicső hon!

ISTEN HOZZÁD.

Bércről vissza néz a vándor,
Vígan int kies hazája,
Ott mosolyg a róna táj;
De a messze távozonak
Szíve vérzik, szíve fáj;
Zeng felé a búcsuszó:
„Isten hozzád, bujdosó!”

Bérc alatt áll völgyek árnyán,
Csak felhőket lát honából,
Elmerült a róna táj:
Ám de bújá nem maradt el,
Szíve gyászol, szíve fáj;
Zeng felé a távol szó:
„Isten hozzád, bujdosó!”

Bérc és völgy is elmaradtak,
Felhőt sem lát már honából,

Ábrándkép a róna táj :
Búja mint az ég kíséri,
Szíve vérzik, szíve fáj;
Mély keservvel zeng szava :
„Isten hozzád, szép haza !“

Múlnak évek, fürte ősz már,
Elfeledte rég hazája :

Ám a kedves róna táj
Síríg képben él előtte,
Szíve gyászol, szíve fáj,
S a halónak végszava :
„Isten hozzád, szép haza !“

EGY LEÁNYKÁNAK.

Szíveket hódítani
Könnyebb mint megtartani;
Hogy te megtartsd, szép leányka:
A hódított szíveket,
Ne mulandó kellemidre,
Rényre építsd érdemed?

S O H A J T Á S.

Multadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám!
Miattad vérzem én.

Miattad zeng panaszt
S örök bút énekem :
Sötét felhőd alatt
Ez élet gyász nekem.

Oly sok küzdés után
Örvény s hullám közül
Segélni part felé
Egy csillag sem derül!

Ki szívet alkotál,
S belé érzelmeket,
Szeretni lángolón
Hazát és nemzetet;

Kinek hatalma szab
Törvényeket, határt!
Ó népek istene!
Küldj egy reménysugárt.

SZELLEMHANG.

Hajnal szült engem, fiatalka tavaszkori hajnal,
Rózsa valék oly szép, mint maga az ifju
tavasz.

A tavasz elhervadt, lombhulltan gyászol az
erdő,

Rétek víg zöldét hó fedi s éjszaki fagy.
Engem is elfedezett. Mit sírsz, kegyes édes
anyácskám?

A tavasz elhúnytán fülmile nem kesereg.
Ám de te sírj! A tavasz megjön, meg ezernyi
virága,

Gyermeked, édes anyám, övele fel nem
üdül.

ANDALGÁS.

Főd koszorúit,
Te honni Genius,
Gyászlep takarja,
De arcodon
Csendes hajnal derül,
És kéjlobogva
Felleng tekinteted
Egy szép jövő
Fényárjain,
Leszállsz feledség
Éjébe rejteni
A messze századok
Bús képeit :

Ám visszalengnek ők
Miként az éjféli
Sírlelkei.

Mohács, Mohács!
Honvér-szentelte sík!
Feltűnsz te némabúsan,
És szétomolva
Elpusztult tériden
Királyi thronus
Nagy romjai;
És szétomolva
Bezöldült hant alatt
A messze kornak
Nagy ősei.

Ó szentek, ó dicsők!
Honföregteteknek
Véráldozatai,
Az ősz idők szele

Szétlengeté
Szent sírotok porát,
De a nemes
Utókor ajkán
Dal kél fölöttetek,
Dal, mely szelíden,
Hevülve kéjre,
Hevülve lángra,
Kijegyzi a tett
Magas becsét;
S gyászló kebelben
Mély fájdalommal,
De büszke érzelem
Fellengte közt
A szép Emlékezet
Borong a csendes
Virány felett,
Mint Sparta hamvain
A régi nagyság
Hős nimbusa.

EGY ANYA KESERVE.

Alszol csendes árny alatt,
Kisded gyermekem,
S nincs e földnek hajnala
Mely felkölt nekem.

Téged egy rövid tavasz
Leble ringatott,
Látál csak kies nyarat,
Őszi bájnapot.

Míg a tél elhozhatá
Gyász fuvalmait,
Sír ölében álmodod
Égi álmaid.

Vissza hasztalan sohajt
Dúló bánatom,
Hasztalan kiáltja szóm :
Kelj fel magzatom !

Halmodon hullat szemem
Zápor könnyeket,
S könny és síralom nem ad
Néked életet.

Ah nem ismer oly anya
Mély szívbánatot,
A ki még nem sírata
Megholt magzatot.

A kinek virágait
Sors nem tépte le,
Szép jövődöt, szép reményt
Táplál kebele.

Nékem nincs vigasztalás
E nagy ég alatt,
Messze túl az életen
Egy remény maradt :

Hogy viradni mennybe fog,
Mely felkölt nekem,
Üdvezület hajnala,
Drága gyermekem !

A RABKÖLTŐ.

Volnék, mint sas, szabad
Uratlan bérceken,
Fellengő szárnyakon
Röpülne énekem.

Magas dalt zengenék
Emelni lelkeket,
Szavam betöltené
A földet és eget.

Zengnék polgári rényt,
Szabadságot, hazát;
Elővarázslanám
Romát és Graeciát.

A nagy Demosthenest
S elméje ostromát,
A halvány Cassiust,
Brutus véres hadát.

Zengnék győzelmeket,
Dicsőséges halált,
Nandornak bajnokát,
S fiát a nagy királyt.

És annyi gyász időt,
És annyi zivatart,
Melyeknek ostroma
Elveszté a magyart.

S ah rólad is, te új
Világ félistene,
Washington, énekem
Föllengve zengene.

Lefesteném mi böles
Elvekre alkotád,
Túl messze tengeren
Ama boldog hazát,

Hová e vérező
Kebel sohajtozik,
Hol emberkény helyett
Törvény uralkodik.

De én nem szállhatok,
Leláncolt rabmadár,
Kit korlátok közé
Önkény hatalma zár.

Zengek csak bút, panaszt,
Nehéz gyötrelmimet,
Míg börtönöm kinyíl,
Vagy kínom eltemet.

A Z U T A S.

Messze vándorútra
Rég kiköltözém:
Napjaim haladtak,
Nem haladtam én.
Szívem szép hazája
Még közel virúl,
Fellegek köszöntnek
Láthatárirúl.

Ah, ki honja földén
Mindent elhagyott,
Terhes annak útja,
Nem lép az nagyot;

Lassan megy, megállong
Vissza-visszanéz,
Zeng-e még felé szó?
Int-e búcsukéz?

JELEN ÉS MÚLT.

A jelennek dús mezőin
Minden élet hervadás;
A bú, a kéj tünedékeny,
Öröklő a változás.
A mi benne szép tenyészik,
Úgy lehet csak a tiéd,
Ha letördelted virágít,
Kellemét ha izleled.

Isten új percet teremthet,
Múltat nem hoz vissza ő;
A nem éldelt óra elfoly,
Újra nem teremthető.

A jelennek éleményi
Képzik a szép múltakat,
S por fiának sírig adnak
Istenítő álmokat.

Éldeld, szedd hát a jelennek
Kellemdús virágait,
Ők hímzik majd rózsaszínnel
Agg korodnak alkonyit;
S ha a szép emlékezetnek
Holdvilága rád derül,
Fölkelnek, kiket sirattál,
A koporsó éjiből.

A REMÉNYHEZ.

Nincs halandó szemnek égibb
Mint bájképed, ó Remény,
Ah de minden, a mit ígérsz,
Gyarló földi tünemény.
Kába én, hogy úgy öleltem
Szívigéző álmidat;
Melyet égbe építettem,
Összedúltad a hidat.

Most a fényhonból kizárva,
Hol örök tavasz virúl,
Messze végtelenbe sírok,
Bús hazámnak partirúl;

S irgalomnak nincs hajója
A sötét sors tengerén,
Mely áttenne oly világba,
Hol való lesz a remény.

ŐSZI DAL.

Köd borong; száll a daru
Zúgva fenn az égen;
Száll s meleg hazát keres
Déli messzeségen;
Néki ott virít a hon,
Hol nincs tél az ormokon.

Sárga a virágbokor
A lomb hervadandó;
A mit látsz, ó föld fia,
Hamvatag, mulandó.
Gyarló létből a kebel
Jobb hazába esdekel.

Szív, beteg szív, itt az ősz;
Lombjaid lehulltak,
S többé földileg neked
Ők ki nem virulnak :
De ne szálljon bú reád,
Lelsz te is majd más hazát.

EGY JÓTÉKONY NÖHÖZ.

EMLÉKLAP.

E világon hír, dicsőség
Tesz boldoggá sokakat,
Élveket nekik magas rang,
Fényezés és pompa ad.

Téged istened, nemes hölgy!
Más anyagból alkotott;
Szíved abban lel gyönyört, ha
Embert boldogíthatott;

Abban, hogyha súlyedőnek
Nyújthatál segédkezet,
S gyámtalan szegény szeméből
Eltörléd a könnyeket.

Gyarló birtok ama másik,
Ad csak múló kéjeket;
Örvendj, égi s maradandó
Mi hevíti szívedet.

Tiszta öntudat jutalma,
Mit balsors el nem vehet,
Dúlja össze bár haragja
Minden földi kincsedet.

ESDEKLÉS.

Ah ki adja vissza nékem
Ifjuságom napjait,
S elvirúlt tündér vidékem,
Ah ki adja vissza nékem?
Éltem istenálmait
Nem lelem fel földön, égen . . .
Ah ki adja vissza nékem
Ifjuságom napjait?

A H I T.

Ha reményid árbocát
Sors vizálya széttöré,
Nézz a csillagok köré —
Ök lesznek vezéreid,
Ha szivedben él a hit.

De kit ál bölcselkedés
Hitben is megingatott,
Az vihartól hányatott,
Tévelyeg vezértelen,
Önmagába' sincs jelen.

Néki túl siron s időn
Nem csillámlik enyhe fény,
Ég és üdv agyköltemény,

S minden szent a föld felett :
Álom s csába képzelet.

Őrizd szíved istenét! —
Hogyha lelked csüggedez,
Híven ápol ő s fedez,
Szánakodva nyújt kezét,
És örök csendhez vezet.

JÓ ÉJTSZAKÁT.

Kedvesid ha elhagyod,
Mondj nekik jó éjtszakát;
Kívánd : ég derítse fel
Rád és rájok hajnalát.

Mert a nap letűn s reád
Zordon éj sötétedik,
S reggelért, mely egybe hoz,
Senki nem kezeskedik.

S ah, ha egy kedves viszony
Búcsuzatlan elszakadt,
A szív kétszer oly nagyon
Sínli a fájdalmakat.

V É G P A R T.

Ingva gyarló csolnakában,
Földi vészek ostromában,
A halandó itt alant
Békepartot nem talál;
Csak ha inte a halál,
S a szomorfűz alkonyában
Elfedé a síri hant.

GYÁSZ ÉS ÖRÖM.

Gyásznak és örömnnek
Kerte a világ,
Kéjrózsák teremnek
Benne, s bűvirág.

Kény szerint virágot
Senki nem szakaszt,
Ember életére
A sors adja azt.

Mindkettőt kezéből
A ki nyer vegyest,
Az méltán imádja
Ötet mint kegyest.

Mert merően egyet
Gyarló porkebel
Földi életében
Nem viselne el.

A ki nem halandó
Mint az istenek,
Változatlan egyet
Oly lény bírna meg.

Kérjed, por szülötte
Öt a lét urát,
Mérjen itt alant kéjt,
Mérjen bút reád.

A VIOLA.

Ismered a violát, mely illatkincseit osztva,
Bájos körre tesz zord sivatagbeli tájt?
Szívjóságidből így alkosd, lányka, világod;
Légy angyal körödön, úgy leszen az
neked ég.

A KIRÁLYRA.

1844.

Áldd meg, isten, Ferdinándot,
A magyar királyt;
E nemzet nagy seregéből
Áldd meg őt kivált!

Három század óta ő az
Egy király maga,
A kinek magyar szavakra
Nyílt meg ajaka.

Ő az, a ki ősi nyelvünk
Fényre emelé,
Ő ki fölkent jobbjá mellé
Trónra ülteté.

Hitszabadságunknak ő lett
Új apostola,
Türelemben példa és jel,
Béke angyala.

Felvirrasztott a magyarra
Boldogabb jövőt,
Felkölté elhúnyt reményit;
Áldd meg, isten, őt!

Veszni indúlt életünkben
Ő mentő leve;
Légyen elfelejthetetlen
A király neve!

A Dunának és Tiszának
Zengjen partjain,
Hármas bérceinken, és az
Alföld síkjain!

Millióid seregéből
Áldd meg, isten, őt,
Szóban tettben a magyar szent-
Íge-hirdetőt !

Nyolcszáz évü koronánkat
Védelmezd fején,
Tartsd meg e hont békenapján,
Vészek idején.

Add, hogy nyílt magyar beszédünk
Oly csodát tegyen :
Félreértés soha többé
Köztünk ne legyen.

És ha ránk van mérve még egy
Ezredes vihar,
Túl azon is mint szabad nép
Álljon a magyar !

DEÁK FERENCHEZ.

1845.

EMLÉKLAP.

Sok új barátnak idvezlése közt
Vedd jó neven egy régi hívedét is,
Kit ifjúkorban szív és elvrokonság
Füzének hozzád oldhatatlanúl;
Hozzád, te szívnek s elvnek férfia,
Ki annyi évek változása közt
Nem változólag mindig egy valál
El nem feledni régi híveid;
Ki egyszerű vagy csillogók sorában,
S mint a mező maggal teljes kalásza,
Üres fejek között igénytelen;
Enyelgő és derült vidám körökben,
Szelíd és engedelkeny mindenütt,
De ott hajthatlanúl kemény, hol ügy
Mellett elszánt csatára kelni kell;

Erős legyőzni észszel szenvedélyt,
S azon kevés jelesbek egyike,
Kik fény s tömjénnel nem kábíthatók ;
Bátrak hatalmasoknak ellenében,
Fölülállók, ha kell, a nép kegyén,
Mert a hazához hübbek mint magokhoz.

Légy idvez s vedd baráti jobbomat,
A mely hizelgést írni nem tanult,
De nem remegni is ha írni kelle,
Mit a meggyőződés igaznak ismert,
Bár mennyit tett kockára a betű.
Mert, hol nem ígér a beszéd sikert,
Lehet hallgatni : ám, ha szólni kell,
Mást nem szabad mint lelkünknek hitét.
Vedd jobbomat, mely rólad is valót ír,
Megvallva, hogy te vagy hazánknak
Kicsin számú dicsői közt egyik,
Kiben a közhit még meg nem csalódott,
S csalódni úgy hiszem nem fog soha,

Mert tetted és szavad erény vezérli,
 S a legtisztább lángu honfi-szív;
 Nem változandó népkegy buboréka,
 Nem a hírnév gyarló csillámai.

Ó férfiú, jeles mint egyik a
 Nagy hírben élő Róma fénykorából,
 A végzettől szép sors jutott neked :
 Te bírod minden pártoknak bizalmát,
 Kiket meggyőződés, nem bűn, vezet.
 Rád van függesztve a nemzet szeme,
 Ezrek lesik szavad mint jóságát,
 Irányadót, ezrek mozgalminak.
 Ó szólj, és tégy, és adj irányt nekik !
 Gyűjts fáklyát ez országos zűrzavarban,
 Hol mindenik kormányzó és vezér,
 Hol senki nem hallgat, mind szónokol ;
 Nem tudni melyik a beteg s az orvos,
 A hány van mindenik gyógyszer ajánl,
 De egyik sem fogadja más tanácsát ;

Éretlen gyermek leckéz oktatót,
S kinek legharsányabb torok jutott,
És vakmerőség észérő helyett,
Vezére a csoportnak, és vele
A bölcsek legbölesebbikét lezúgja.
Ősz fürt, bár érdemekkel párosult,
Nem tárgya többé semmi tiszteletnek,
Az elmúlt sokkal mostohább időkből
El van feledve a legszebb erény,
E ferde kornak kis munkái közt,
Mely nem hiszen, mivel nem tud, nagyobb
Saját parányi vergődésinél.
Használd a jók benned vetett bizalmát,
S kezet fogván velök, légy rendező;
Központosítsd magad körül az ész,
Erény és szív minden hatalmait,
S segéld elő egy jobb kor támadását.
Neked, kihez oly kedvező az ég,
Adand e nagy munkában is szerencsét,
S bevégzended, mit mások nem bírának.

Ó adjon hosszú életet s kitartást,
Hogy láthassad műved gyümölcseit,
S hallhasd, ha majd mondják az ősz apák
Szebb korra ébredt lelkesült fiaknak:
Im a nemzetnek egyik ritka dísze!
Kevély örömmel nézzetek reá,
Ki a hanyatlás gyáva korszakában,
Midőn erkölcs, erény és honfiség
Csak íge volt a kérkedésnek ajkán,
Oly sok kísértet s csábok ostromában,
Melyek levertek gyávák közt erőt is,
Erényiben törhetlenül szilárd,
S magához mind végiglen hű maradt.

H O N F I D A L.

Benned múltam, jelen- s jövőm,
Benned van mindenem,
Ó hon, te vér-szerezte kincs,
Te drága gyöngy nekem!

Itt pillantám meg a napot,
E lég táplált, nevelt;
Az ifjúkor szent álma itt
Ringatta e kebelt.

Itt lelt munkát a férfigond,
S munkában élveket;
Ha egykor végórám ütend,
Ez ősi hant temet.

Magas bércről sok százados
Várrom tekint le rám ;
De lent még áll, virágozik
S ép ezredes hazám.

Itt vítanak nagy őseim
Szabadság s lételért,
Itt áldozának életet,
Vagy nyertek hőshabért.

Az elhunytaknak lelke leng
Hol a szellő suhan,
Minden fűszál, minden göröngy
Véröktől ázva van.

E vérben forrt polgárerény,
Forrott honérzelem,
E vérben fürdött gyászmezőn
Egy szebb jövő terem.

Imádom, ó féltett haza,
Megszentelt földedet;
Dicső korok magvát veté
Belé a végezet.

Lerázva ős salakjait
Szabadság s értelem,
Itt lesz boldog, nagy és erős
Majd egykor nemzetem.

Emberkénynél hatalmasabb
Lesz a törvénybetű,
Bűn és ármány felett erény
Szilárd tekintetű.

Megszűnend a viszátkodás
Hiten és nyelveken,
S Karpátoktól a tengerig
Magyar világ leszen.

Ó szép világ, dicső világ,
Magyarnak édene,
Derítsen rád örök napot
A népek istene.

É B R E S Z T Ő.

1845.

Ébredj nagy álmaidból,
Ébredj, Árpád fia!
Fölkelt a nap : hazádnak
Föl kell virúlnia!

Ellenséges hadakkal
Vittál ezer csatát,
Szívvéreden ezerszer
Váltád meg a hazát :

A felviradt kor ismét
Igényli szívedet:
Vért nem kér, csak hazáért
Égő szerelmedet.

Igényli, hogy becsüljed
Honod külföld felett;
Védd, ápold, mikkel isten
Megáldá földedet.

A mit gyártott magyar kéz,
Nevelt a hontelek,
A mit magyar zamattal
Ihlettek a szelek;

Mi a rónák felett él,
Hegyaknában terem:
Mind az nemes fajodnak
Erőt adó elem.

S függjön rajtad daróc bár,
S szembántó színzavar,
Becsés, mikor hazáért
Égő szivet takar.

Ó nemzet, nemzet, eszmélj,
Becsüld meg tenmagad,
Gyilkold le szolgavágyad,
Mely külföldhöz ragad;

Járj egyesült erővel,
Tégy egy szent fogadást :
Hazádnak istenén kül
Nem fogsz imádni mást !

Te népek óceánján
Hullámtól vert sziget,
Kit mint elsülyedendőt
Ezer jós emleget.

Mutasd meg a világnak,
Hogy még erőd szilárd,
Hogy ezredes fokodnak
Új ezred év sem árt.

Mutasd meg, mit vihet ki,
Erős szívláng alatt,
Az elszántság hatalma,
És az ércakarat.

Ébredj nagy álmaidból,
Ébredj, Árpád fia!
Fölkelt a nap : hazádnak
Föl kell virúlnia!

NYUGASZTALÓ.

1851.

Embernek, ki földi pályán
Szépért és nagyért buzog,
Hol tenyészend a babér, mit
Érte érdemelni fog?

Égnek melyik csillagán lesz,
Annyi milliók között,
Majd jutalma, vétlenül kit
Balszerencse üldözött?

E világnak kisszerű, és
Óriás mozgalmiról
A komoly történetírás
Ezred évek óta szól,

S túkrözésiben mi gyéren
Látni győzedelmeket,
Melyekben csatát erény nyert
A gonoszság s bűn felett.

Így volt-e ez mindörökké,
S így lesz-e a földtekén?
S a gazság előtt hajol meg
Erkölc, jámborság, erény?

Nincs elégtét síron innen,
Nincsen túl, gyötrelmekért?
Még elismerésbe' sem nyer
A nemes parányi bért?

Vétek, ármány szemvakító
Tisztelet fényében él,
Míg a jó vad túskepályán
Ínséggel nyomort cserél?

Szent ügy vértanúja hullá,
Mely feledve porladoz,
Míg csalók és hitszegőkről
A hír kúrte riadoz?

Vagy csupán játék ez élet
S szemvakító tünemény,
Melyet csalfa biztatással
Ámít sírig a remény;

S ott, felnyílván az enyészet
Semmisítő ajtaja,
Egy örök nemlétbe súlyed
E világ minden baja?

Nem lehet, hogy alkotandott
A sors érző szíveket,
Ha torlatlanúl hagyná a
Méltatlan keserveket!

Lenni kell egy jobb világnak
Itt vagy más bolygó tekén,
Ébren alva ezt sugallja
Fájó szívnek a remény.

Képtelen, hogy a halálban
Eltűnjék minden jövő,
S üdvét meg ne nyerje a jó
És a vétlen szenvedő.

Képtelen, hogy volna isten
E nagy mindenség felett,
A ki csak gyötrelmül adna
Érző lénynek életet.

Bízzál, elcsüggedt erényhős,
Földi sérveid felett
Egy mindent sejtő igazság
Hoz majd végitéletet:

S meglesz a jók méltatása,
És a véték felzokog,
Ha a nagyszerű bírószerék
Harsonája zúgni fog.

BALLADÁK.

A DALNOK.

Száll az est, arany sugára
A hegyek megé borong,
A vándor dalnok magára
Egy sötét erdőn bolyong.
Szírtre áll, néz; merre honja,
Hol mosolyg a bájvidék,
Mely felé szerelme vonja,
Mely után sohajtozék.

Átutazván nagy világot
Nyughajlékra nem lele,
S bár ott dicstetőre hágott,
Visszasóhajt kebele.

Köny remegve hő szemében
Lassudan halad s remél,
Felsohajt, mert ah szívében
Egy leányka képe él!

Ott hol az lakik, határa;
Ott aranyliget virúl,
Égi kék leng alkonyára
Béke csendes partirúl.
„A vidékben, melybe vágyom,
Egy kis hajlék mosolyog,
Ott virít az én világom,
Laura! szíved ott lobog.

„Te, ki a kék láthatárra
Oly szelíden tűnsz elé,
Légy kalauz, ó hold sugára,
A homály közül felé.“

S szél fuvall, zug a magas tölgy,
Melynek andalg árnyain,
Estbagoly nyög a sötét völgy
Rengeteg magányain.

Megy továbbra, lant kezében,
Kémlelődvé meg-megáll,
S egy hárs csendes éjjelében
Egy magányos sírt talál :
„Útas, hol lépsz, szent hely ez,
Halma egy kegyest fedez :
Laura hamva nyugszik itt,
Kit szerelme sírba vitt.“

Néz a dalnok, és szívére
Sujt halálos borzalom,
Köny nem áradoz szemére,
Hajh de benn a fájdalom !

S hol szerelme vesztet ére,
Némán dől a sír kövére.
A kies hajnalsugár
Dalra őt nem kelti már.

SÓLYOMVÁR.

Töredék.

Bucsúzva száll felhők megé
Az est arany sugára,
Szürkül a völgy, kéklő homály
Terül a láthatárra.
Magasra nyúlt szirtnek fokán
Sötétlik Sólyom vára;
Bástyáin Lóra fájdalom
Között andalg magára.

„Szemem világát elnyeli
A messzeség homálya,
Nem látom őt! szívem szorong,
Nyugalmát nem találja.

Busan kondúl az estharang,
E percben múlt egy év el,
Hogy a kedves utólszor rám
Simúlt forró keblével.

Amott, hol elfordúl az út
Erdőknek éjjelébe,
Miként tűnő árny elmerült,
Az alkonyinak ködébe;
Szárnyalt, mint szél, villámlova,
A föld rengett alatta,
És hajh örökre szívemet
Szívével elragadta!

Utána búm, panaszaim
Haszontalan nyögelnék,
Csak a sötét emlék maradt
E vérező kebelnek.

Ha jössz te, ó sohajtva kért
Halál, szemeim lezárni,
S hol majd e szív nyugtát leli,
A sírt elém kitárni?“

A KÉK PARTOK.

Nézve part virányain
Ült a lányka csendesen,
Szellő s hullám szárnyain
Jött a csolnak sebesen :
Parthoz száll a jövevény
Ífju kellemében,
Báj s erő szép termetén,
Láng lobog szemében.

„Szellő- s hullámszárnyakon
Hajtja a hő szerelem,
Hozzád gyenge csolnakom,
Kedves lányka, jer velem!

Túl ott a kék partokon
Hús olajfák alján,
Békén áll csendes lakom,
S kéj virít homályán.“

Nem, hajós, én nem megyek,
Itt szülőföldem vagyon,
Szébbek itt virány s hegyek
Mint kékellő partidon.
Szébb midőn feltűnedez
A tetők koránya,
S édes bájjal zengedez
Kertem csalogánya.

„Ó lyány, a kék partokon
Illatosb a rétvirány,
Ott a myrtusbokrokon,
Szébben zeng a csalogány;

Szebb az alkony kék ege
Csendesen borúlva,
Szebb a hajnal fellege
Tengerből pirúlva.“

Ah de kunyhód rejtekén
Oly szép élet nem virit,
Messzeparti jövevény,
Mint e csendes völgyben itt.
S halld mint zúg, üvölt a szél,
Tornyosúl a hullám,
Csolnakodba' bús veszély,
Bús halál tekint rám.

„Lyányka, kunyhóm rejtekén
Csendes élet csörgedez,
S gyöngé szellőn viszlek én
Szép honom szellőihöz,

Jer, kedves, ne félj velem,
Zúgjon bár vész s hullám,
Kísér a hű szerelem,
S átvezérli sajgám.“

Mond, s ím förgetegdagály
Kél a barna fellegen,
Szél és villám zúgva száll
Déli tájról hirtelen,
A hab hegygyé nő legott,
Partját túldagadja,
És a gyöngé csolnakot
Vész közé ragadja.

Küzd az ifju s. vissza még
Biztosan remélve néz,
Kéblén hő szerelme ég,
S esdekelve nyúl a kéz;

Ámde harcra keltenek
Szél s örvény körüle,
Még egy hullám s — istenek! —
Végkép elmerüle.

Úlve part virányain
Néz a lány keservesen,
Ámde szél s hab szárnyain
A hajós már nem jelen.
Messze a kék partokon
Nyúgszik eltemetve,
S a hű csolnak egy fokon
Hullámtól kivetve.

„Jer, te kedves csolnak, még,
Vigy magaddal engemet,
Mely e bús szemekben ég
Eltemetni könnyemet.

A kék parti hegytetők
Szent fényben viradnak,
S ott örökké-zöld mezők
Majd rózsákat adnak.“

A ZARÁNDOK.

Csendes völgy ölébe' kit fed
E sötét kápolna itt?
Mért szemed kisírva, lyányka?
Mért ily búban arcaid?

„Nem fed, ó jámbor zarándok,
Senkit e kápolna itt,
Én könyörgök : fedje béke
A kedvesnek hamvait.“

Hol van kedvesed, leányka,
Mely sír halma rejti őt?
„Messze messze, hol virág nem
Illatozza a mezőt.

Pusztta síkon zúg a szellő,
Szem nem lél vándornyomat :
Ott van sírja, ó zarándok !
A forró fűvény alatt.

Itt sohajtok, itt könnyörgöm :
Légyen álma nyúgalom,
S majd ha könnyeim kisírtam,
Enyhűl tán a fájdalom.“

Lyányka, lyányka, e nehéz bú
Elhervasztja éltedet,
Csillapítsd el aggodalmid,
Szüntesd e gyászkönnyeket.

Él a szent kereszt vitéze
A ki húnytát könnyezed,
Nézz szemembe — rám nem ismeresz?
Én vagyok hű kedvesed.

Élek még, a vad pogánykar
El nem oltá engemet,
Visszajöttem, visszahoztam
Néked hű szerelmemet.

„Ég, nagy ég! te vagy, szerelmem?
A kit évtől könnyezek,
Lelkem lelke! el nem olták
Élted a pogánykezek?

Ah mint dobban e szegény szív!
Mint derül fel bús szemem!
Fájdalom, ne ölj meg engem,
Itt van, itt van kedvesem!

Hála, néked a keresztfán,
Hála, hogy megóttad őt!
Szív! merülj örömtengerbe,
Vissza, visszanyerted őt!“

SZÉP JOLÁNKA.

I.

Hóvihar zúg, fúja éjszak
A metsző hideg szelet,
Káldi a vadászsereggel
Járja künn a bérceket;
Vára csendes és körötte
Nyugszik a sötét vidék,
Egy teremnek ablakában,
Csillog a bús lámpa még.

„Nincs, ki a rabló kezéből
Engemet kimentene,
Hozzád esdeklem, tekints rám,
Irgalomnak istene!”

Így sohajtoz a teremben,
S álmatlan virasztva ül,
Szívepesztő gyötrelem közt,
Szép Jolánka egyedül.

Szép Jolánka, kit, bolyongván
Egykor a Vág partjait,
Koszorúba fűzve dal közt
A tavasz virágait,
Káldi lángoló szerelme
Vad dühében elrabolt,
S évet sír le néma búban,
Mint felhők között a hold.

Gondolatja messze szállong
Honvidéke halmain,
Apja ősi csarnokában,
A Vág bájos partjain;

S ott, hol vért áldoz honáért
Kendi, a harc bajnoka,
A ki szívének szerelme,
A ki élte csillaga.

S ím a várnak udvarában
Tompá nesz kél s zaj riad,
 fülébe lónyerítés,
Patkók dobbanása hat.
A sötét előteremben
Férfileptek konganak,
Ajtó nyílik, és berobban
Egy magas vitézalak.

Felsikolt a lány ijedve :
„Kendi, Kendi, szent egek!”
S a bajnokra dől, szemében
Forró cseppek rezgenek.

„Lelkem sírt, epedt utánad,
Mély, ah mély kint szenvedék!
Mennyi éjem volt virasztva
Látta hű tanúm az ég.

Ámde itt vagy, és enyém vagy —
Boldogító gondolat! —
Egy pillantat karjaid közt
Meggyógyítja kínomat.
Honnan, ó te kedves, honnan
Hajt e zordon fürgeteg?
Fürtiden mint csillog a fagy,
Arcod, ajkad mily hideg!“

„Fürtimen bár csillog a fagy,
S arcom és ajkam hideg,
Hagyd, ó hagyd leányka, kedves :
Bennem a szív lángmeleg.

Jöttem érted, hogy kezéből
Rablódnak kimentselek;
Jer, ne késsél, míg a zordon
Éj homályi rejtenek.

„Jaj nekem, szívem szerelme,
Jaj nekem, ha itt talál
Rablóm, a vad, a kegyetlen,
Sorsod rablánc vagy halál.
Tagjaimban mint hül a vér!
Szívem mint szorúl, remeg!
Fuss! veszélyt hoz minden óra —
Lesnek áruló szemek.“

,Lyány, ezért küzdék viharral
Futva messze földeket,
Hogy zsarnok kezekbe tudjam
Hervadozni éltedet?

Lyány, szerelmem lángja gőz-e,
 Melyet szellő elfuvall?
 Bajnokodnak nincs-e lelke
 Vini érted százakkal?

Úlj nyeregbe, hajnalig még
 Messze száll velünk a mén;
 Szűn a vész is, csillagokból
 Int felénk a jó remény!
 Mond a bajnok és nyeregbe
 Tenni ölbe vette őt,
 Hajh de késő! — lárma zúg már,
 S kürt rivall a vár előtt.

Megjövének — s hallja Káldi:
 Udvarán egy mén nyerit,
 Hallja s bosszulángra lobbau
 S felriasztja emberit.

„Fel legények a kapúra,
 Rabló dúlja váramat!“
 S gyorsan szökken a nyeregéből
 Mint felhői csattanat.

„Isten, isten, itt a vég!“ mond
 S összeroskad a leány.
 S már rohan be Káldi népe
 A teremnek ajtaján.
 Felbőszült tigrist ha láttál
 Párducokkal küzdeni,
 Kendi úgy ví rablókézből
 Kedvesét megmenteni.

Gyászvilága a teremnek
 Mérges harcaikra süt;
 Látni vérnek áradását,
 Látni dúlást mindenütt.

Kendi rakva már sebekkel,
Ámde karja még erős,
S holtakat holtakra hányva
Bástyaszirtként áll a hős.

Hajh de a ki többek ellen
Víni győzne harcvihart,
Ércből isten nem teremte
Törhetetlen férfikart :
Gyorsasága végre lankad,
Lángja csökken és kihül,
S száz csapások záporában
A holtakra halva dül.

II.

Mit jelent e víg zajongás?
Ki ül fényes ünnepet?
Mért lépé meg ennyi vendég
A magas vártermeket?

Nász van, táncosok sűrögnek
Szívderítő víg zenén,
Szép Jolánka a menyasszony,
Büszke Káldi vőlegény.

A termék fölékesítvék,
Száz szövétnekfény ragyog;
Jöttek nagy számmal leventék,
Hölgyek és országnagyok.
Minden arc örömben úszik,
Villogók a szép szemek;
Szűzek ifjak boldogító
Mámorban merengenek.

Egy arc van csak ennyi sok közt
Melyen gyászjel látható;
A menyasszony arca, oly szép,
Melyhez nincsen fogható.

Lelke mintha messze vágyna,
Messze égiek felé,
Mert földön reményvirágit
Balsors összetépdélé.

Rég imádság tárgya ő már
A szelíd pór nép között;
Régi hit, hogy földi létből
Égi honba költözött.
Élhet-e utált karok közt
Ily felsőbb világi lény?
Élhet-e mátkája szörnyű
Gyilkosának kebelén?

Mint véstől letört virágszál
A nap hervasztó hevéen,
Fáklya elhaló világa
A sötét bolt éjjelén:

Egy kicsin szellőfuvallás,
És a fény többé nem ég :
Olyan ő; vélnéd, szivének
Minden dobbanása vég.

Nagy zsivaj van a teremben,
Zajlik a tánc és zene;
A menyasszony szép fejével
Pamlagára pihene.
Környezői szétmenének,
Kímélvén a szenvedőt,
Egy vagyon csupán, ki folyton
Vizsga szemmel nézi őt.

E körben hivatlan vendég,
Senki őt nem ismeri,
Harcfinak mutatja módja,
Öltözéke, fegyveri.

Réz-sisak borúl fejére,
Mellét vaspáncél fedi,
Törszemével a menyasszonyt
S vőlegényt kémlelgeti.

Most egyszerre elsötétül
A lovag tekintete,
S felnyúlván ülőhelyéből
Daliás szép termete,
A menyasszony pamlagánál
Ünnepélyesen megáll,
Vége táncnak és zenének,
Minden szem feléje száll.

„Szép Jolánka vőlegénye!
Merre andalog szemed?
Jer kedves menyasszonyodhoz,
Nézd meg mesterművedet!

Itt fekszik némán, halottan,
A kezed-rabolta nő;
Most lehelte végfohászát
Szíve, a rég vérező.

A szülék szemfénye volt ő,
Tőlök durván loptad el;
És miatta bánatában
Megszakadt két agg kebel.
Mátkáját megöldökölték
Udvarodnak őrei,
Őt magát halálra kínzák
Zsarnokságod törei.

Megkondult halálharangod,
Vérrel élő szörnyeteg!
Bűneid menyasszonyodnak
Bátyja bosszulandja meg :

Váradat hadam keríti,
Téged kardom éle vár;
Nyúlj fegyverhez! vétkeidnek
Eddig terjed a határ.“

Elszörnyedve e szavakra
Szétfut a vendégsereg,
Káldi s a lovag kezében
Már villognak fegyverek.
Forr a két bajnok haragja
S bőszerűn egymásra csap,
Mint midőn két himoroszlán
Martalékon összekap.

A lovag harcol szilárdan,
Ámde társa már remeg,
Egy csapás még s a lovagnak
Karja Káldit ölte meg.

Ajka nyílt, de szólni többé
A halál már nem hagyott,
Völgybe roskadó szoborként
Omlott össze a halott.

Káldi vára pusztá rom lön,
Kő kövön alig maradt;
Szerteszórvák omladéki
Vad bokrok s cserjék alatt.
Élő lény nem jár körüle
Gyakran hosszú éven át,
Néha a völgy fülmiléje
Sírja ott el gyászdalát.

A várról a táj lakói
Több regéket mondanak;
Vannak a kik ott az éjben
Zokogást hallottanak.

Egy igaz csak : életen túl
Gyűlölők és szeretők,
Ha egy hant fedezte is be,
Békében nyugosznak ők.

I L O N K A.

„Poroszkirály s Terézia
Viseltek háborút,
Megnyílt a vad halálmező,
Megnyílt a véres út.

Huszárruhába öltözék
A barna szép legény,
Elment zajos csaták közé —
S csatán veszett szegény.

Ki mondja meg, bús lyány, neked
Mint hívják a helyet,
Melynek földén hősálmait
Aluszsza kedvesed?

Boldog levél, jó istened
Egy hű szívhez kötött,
Szemed még is könnyel telik
Imádságod között :

Hajh gyászvirággal a helyet
Meg nem jegyezheted,
Hol sír ölébe' hamvadoz
Szegény volt-kedvesed.“

A VISSZATÉRT.

Eltemette honját
A mohácsi vész,
Vissza vércsatakából
Tér a bús vitéz.

Föltekint, s hol a nap
Nyúgodóba száll,
Kék hegyeknek ormán
Sziklavára áll.

Sziklavára csendes
Mint a temető,
Benne egy harang kong,
Mély gyászt hirdető.

Fen a várteremben
Fáklyák fénylenek,
Bánatos karének
Hangi rezgenek.

A teremközépen,
Magos gyászpaddon
Kiterítve fekszik
A szép hajadon.

Arca, keble halvány
Mint a bérc hava,
Húnyva szép szemének
Égi csillaga.

És belép a bajnok,
És reá borúl
A kedves halottra,
Keblen mély kin dúl :

„Mindent elvesztettem,
Mindent — jaj nekem! —
Harcon a hazámat,
Itthon kedvesem.

Ah fekünném inkább
Én e gyásypadon
Mint te, szép virágszál,
Ékes hajadon!“

A BAJNOK NŐJE.

„Hős fiad ha él-e,
Hol van, merre tért,
Anyja kedvesemnek!
Tőlem ah ne kérdd.
Mondanom ha kell, hogy
Halva gyermeked,
Anyja kedvesemnek,
E szív megreped.

Nézz körül a rónán,
Megtalálhatod,
Domb alá temetve
Nyugszik magzatod.

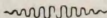
Váró hű nejéhez
Száguldó lován
Nem jött a sereggel
Vissza harc után.

Összejártam érte
Völgyet, tért, mezőt,
S holtak közt a téren
Halva leltem őt.
Bajtársak könyeztek
A hű társ felett,
Kit korán a hadvész
Sírba fektetett.

Lakja most rideg domb,
Rajta hősjelek :
Dárda, kópja, zászló
Búsan intenek.

A bajnok jutalma
Vérsebek, halál,
És hideg dicsőség
Sír márványinál.

Ó mért szülte anyja,
Mért a mostohát?
A ki feltalálta
A fegyvert, csatát:
Most nem volna halva
Ífju kedvesem,
Nem borongna gyászban
Síríg életem.“

IDEGEN KÖLTŐKBŐL.

Kövesd hiven példányodat,
Tökélyiben, hiányiban,
S tiszteld nyelved szabályait;
Nehéz az út, de célra visz,
S nehéz pályán szép küzdeni.

A V Á N D O R.

VÁNDOR.

Áldás veled, te ifju hölgy,
S áldás emlőiden
E kisdéd gyermekedre.
Engedd e sziklafalnál
A szilfa árnyiba
Málháimat levetve
Melletted megpihennem.

HÖLGY.

Mi cél hoz tégedet
A nap hevében
Az úti por között ide?
Árút hordasz talán

Városból a vidékbe?
Mosolygasz, jövevény,
Kérdésemem?

VÁNDOR.

Városból árut én
Nem hordok; hűl az est már :
Mutasd meg a forrást nekem,
Melynek vizét iszod,
Te kedves ifju hölgy!

HÖLGY.

Itt a szirt-úton fölfelé
Eredj előre. Cserje közt
Fog az vezetni a
Karámhoz, hol lakom,
S a kút vizéhez
Melyből iszom.

VÁNDOR.

Mi ez? Vad cserje közt
Intező emberkéz jele?
Eme kövek nem a te műveid,

Természet! te áldásidat
Oly dúsan hintező.

HÖLGY.

Tovább csak, fölfelé!

VÁNDOR.

Egy architráb, mohtól fedezve!
Rád ismerek, ó alkotó
Szellem!
Jelképed e sziklára nyomtad.

HÖLGY.

Tovább csak, jövevény!

VÁNDOR.

Felírás, melyre hágok!
S olvashatatlan!
Eltüntetek, ti mélyen
Vésett szavak,
Kik hirdetendők voltatok
Mestertek szent érzelmeit
Utókoroknak.

HÖLGY.

E köre andalodtál,
Idegen!
Ott fen több kő vagyon
Kunyhóm körül.

VÁNDOR.

Ott fenn?

HÖLGY.

Balkézre a
Cserjén keresztül,
Itt.

VÁNDOR.

Ó Múzák s Grátiák!

HÖLGY.

Ez itt kunyhóm.

VÁNDOR.

Egy templom omladéki!

HÖLGY.

Oldalvást erre le
A sziklaér buzog,
Melyből iszom.

VÁNDOR.

Lángolva szősz sirod felett

Ó Genius!

Feletted összeomlott

Remekműved,

Te halhatatlan!

HÖLGY.

Várj, majd edényt hozok,

Melyből ihassál.

VÁNDOR.

Repkény foná körül

Karcsúdad istentermeted,

Miként ügyekszel fölfelé

A romladék közől

Oszloppár.

S te ott, magányos hűg!

Főtök befedve barna mohhal,

Miként tekintetek le mind

Méltóságos szomorban

Leroskadott testvérítékre!

Szedercsalitnak árnyain
 Föld és romok fedik be őket,
 S rajtok magas fűszálak inganak.
 Természet! így becsülöd
 Remekműved remekművét?
 Érzéktelen lerombolod
 Szentségedet,
 S kórót nevelsz fölötte?

HÖLGY.

Mint szunnyad e gyerek!
 Akarsz-e
 Benn a karámban megpihenni,
 Idegen?
 Vagy ittkün inkább
 A hűs szabadban?
 Fogd e fiút a míg
 Vízet merek.

VÁNDOR.

Nyugalmad édes!
 Egészség, égi, vesz körül,

S mi békén alszol!
Te a szent múltnak omladékin
Születve, szelleme
Lengjen fölötted!
Kit az lebeg körül,
Szent isteneknek
Önérzetében
Élendi napjait.
Bimbókkal teljesen virágozz,
Tündöklő szép tavasznak
Fölséges éke!
S világíts társaidnak;
Ha majd lehervadoznak
Virágaid, öledből
Teljes gyümölcsök nőjenek
Nap ellenében.

HÖLGY.

Megáldj isten!
Ő még is alszik?
Nincs mivel kínálni tudjalak,

Mint egy szelet kenyér
A hús italhoz.

VÁNDOR.

Hála érte.
Mi bájosan zöldel s virúl
Minden!

HÖLGY.

Mindjárt előjön
Majd a mezőről férjem is.
Maradj velünk, ó jövevény,
Az estebéden.

VÁNDOR.

S ti itt lakoztok?

HÖLGY.

Itt e falak között.
E kunyhót még apám raká
Téglából s romkövekből,
És ez lakunk.
Egy földmiveshez adva engem
Kimúla karjaink közt. —

Aludtál, kedves kis fiam!
Mi víg, mint vágyna játszni.
Te dévaj!

VÁNDOR.

Természet, ó te
Örökre sarjadó!
Mindennek adsz te életéhez
Gyönyört; és minden gyermekednek
Osztályrészüლ lakot.
Fen épít a párkányozatra
A fecske, nem figyelve
Mi ékitvényt tapaszt be.
Hernyó arany lombot sodor be
Fajának tél-lakúl.
S te felséges romjai között
A múltnak alkotsz
Kunyhót magadnak, ember!
S éldelsz sirok felett!
Isten veled, te boldog nő!

HÖLGY.

Hát nem maradsz?

VÁNDOR.

Az ég áldása rátok,

S e gyermekekre!

HÖLGY.

Szerencse járjon útadon!

VÁNDOR.

Hová visz itt ez út

Túl a hegyeken?

HÖLGY.

Cumába.

VÁNDOR.

Mi messze fekszik?

HÖLGY.

Jó három mérföld.

VÁNDOR.

Élj boldogúl!

Természet, légy vezérlő útamon,

Az idegennek útain,

Mert a szent múltnak sírjain

Vándorlok én.

Adj enyhelyet

Éjszak viharja ellen,

Hol a délnek hevétől

Egy nyárligetke óv;

S ha majd nap szállatán

Az estnek végsugáritól

Betündökölt

Kunyhómba térek,

Ily kedves nő várjon reám

Ölébe' gyermekével.

EDVÁRD.

Kardod vértől miért piros?

Edvárd, Edvárd!

Kardod vértől miért piros?

S a bú miért epezt?

„Ó én megöltem sólymomat,

Anyám, anyám!

Ó én megöltem sólymomat,

S hasonlót nem lelek.“

A sólyomvér nem oly piros,

Edvárd, Edvárd!

A sólyomvér nem oly piros;

Valld meg, nyiltan, fiam.

„Ó én megöltem pejlovam,
Anyám, anyám!
Ó én megöltem pejlovam,
Ki délceg s hű vala.“

Vén volt, miért megölnöd őt?
Edvárd, Edvárd!
Vén volt, miért megölnöd őt?
Téged más kín gyötör.
„Ó én megöltem jó apám,
Anyám, anyám!
Ö én megöltem jó apám,
S ez vérzi szívemet.“

S miként vezeklesz bűnödért?
Edvárd, Edvárd?
Miként vezeklesz bűnödért?
Fiam, mondd meg nekem.

„E földön meg nem nyúgoszom,
Anyám, anyám!
E földön meg nem nyúgoszom,
Túl tengeren megyek.“

És házadat miként hagyod
Edvárd, Edvárd?
És házadat miként hagyod,
A tágast s ékeset?
„Elhagyva majd leomlik az,
Anyám, anyám!
Elhagyva majd leomlik az,
S én látni nem fogom.“

S hová lesznek nőd s gyermekid?
Edvárd, Edvárd?
Hová lesznek nőd s gyermekid,
Ha túl mégy tengeren?

„Nagy a világ, koldúljanak!

Anyám, anyám!

Nagy a világ, koldúljanak!

Nem látom őket én.“

És jó anyádnak mit hagyandsz?

Edvárd, Edvárd!

És jó anyádnak mit hagyandsz?

Fiam, mondd meg nekem.

„Átkot hagyok s pokoltüzet,

Anyám, anyám!

Átkot hagyok s pokoltüzet

Gonosz tanácsodért.“

H O Z Z Á.

Szemed nem égi kék,
Szájad nem rózsaszáj,
Karod, melled nem lilium.
Ah volna az dicső tavasz,
Midőn a völgyben és tetőkön
Ily láljom s rózsza termene,
S mind ezt oly tiszta ég
Venné körül, mint kék szemed.

SZENTILONA SZIGETÉN.

SZELLEM.

Ki nyög, ki háborítja csendemet?

VÁNDOR.

Ember, ki vakmerő volt végbe vinni
Emberfelettit, s most varázskörödben
Remegve érzi lénye szűk határit.

SZELLEM.

Nyugodj meg!

VÁNDOR.

Hangod mint harang
Szelíden zeng át. Megnyugodjam-e,
Megnyughatom-e, hol a természetet
Magát elhagyta futva nyúgodalma?

SZELLEM.

Nyugodj meg. Nincsen és nem volt soha
Sajátkép emberekkel dolgom. Istenek-
S végzettel volt mindenkor. Mért jövől
S kihez?

VÁNDOR.

Tehozzád.

SZELLEM.

Hozzám, és mi végre?

VÁNDOR.

Szaváért a talánynak. Ó erős!
Korunk talányát fejtsd te meg nekem

SZELLEM.

A kor talányát? Mért talányos a kor
Tinektek? És ki tudja, a talányszót
Megmondhatom-e én? Vagy viszont, ki tudja,
Megmondván fogsz-e érte adni hálát?
Miként vagytok? hogyan foly éltetek?

VÁNDOR.

Ma jól, holnap rosszúl, megint jól,
Túl holnapon. Viszály van semmiért,

És béke áll be újra semmiért.
 Valódilag nem tudja senki, mit
 Kiván emez, mit az, mit önmaga.
 A nyelv sebes : lassú, ügyetlen a kar.
 Uralkodás az asszonyé, s az mondatik :
 Korunk jeles !

SZELLEM.

S a láng, mely engemet
 Emészte egykor el ?

VÁNDOR.

Szétlobbana,
 Rég elfeledtük. Most felőle szólni
 Veszélyes. Vannak olyanok, kiket
 Pírit, hogy keblök egykor hő vala.

SZELLEM.

Van-e szó még felőlem köztetek ?

VÁNDOR.

Több most mint éltedben. Neved
 Mint Caesaré kiterjedett egész
 Világon és legyőzte ellenid.
 Tudják, hogy őket nem becsülte

Félannyinak sem mint azon saru
Szegét, melyet leghitványabbika
Viselt népednek : ám de őket az
Nem bántja több. Balszerencse, hogy
Megdönte sorsod, mondja mindenik,
És újra visszaóhajt tégedet.

SZELLEM.

Ez az, miről őket megismerem.
Ez festi őket embereknek. És te,
Ki ezt tudod mind, és te balgatag,
Éjfélkor jössz a sírtól kérdeni
A szót, mely mint imént vert pénzdarab
Tenyéreden, oly tisztán tündököl.
Urat nélkülöz a világ. Gonoszt
Vagy jót, mindegy. Sőt jónál jobb gonosz.
Minden szükségitek felett tinektek
A zsarnok az, mi legszükségesebb.
Jármos tinónak béres ostora
Világosít fel mindent legsebesben.
Értsd immár e szerint korod talányát.

VESZTESÉG.

Egy szeretőm volt, s ah drágább mint mindenem : ámde
Már nem enyém ! — Hallgass, s tûrd mit
a sors keze mért.

BÁTORÍTÁS.

Egy ember mi csekély, de ezer tud róla
beszélni,

Mint hata, mennyit tett, élte mi hasznu vala.
Egy vers még kevesebb, de ezer szív éldeli
báját,

S ezren gáncsolják : Múza kegyence, te
költs !

AZ ÉJI DAL

Mi ver fel súlyos álmaimból?
Ó nézd meg, jó anyám!
Ki zeng oly édes hangokat
A késő éjtszakán?

„Nincs semmi nesz, nincs semmi hang,
Nyugott az éjmagány:
Ki zengne mostan dalt neked
Szegény beteg leány?”

Ah az nem földi zengemény,
Mi nékem élvét ad:
Egekbe hívnak angyalok —
Anyám, jó éjtszakát!

A LÁTOGATÁS.

Feltevém, hogy meglepem ma lánykám,
Ámde ajtaját bezárva leltem;
Itt van a kulcs, gondolám, zsebemben,
S halkkal felnyitám a kedves ajtót.

A csarnokban nem találtam őtet,
Nem találtam a kised szobában;
Végre halkkal megnyitám a kamrát,
S ott lelém meg; édesen elalva
Pamlagán fekütt felöltözötten.

Munka közt aludt el a leányka,
Csukva voltak a gyöngéd kezecskék,

Bennök a kötéske és kötötűk.
Oldalához ültem és tünődém :
Költsem-e, vagy szenderegve hagyjam.

Elmerüle nézetébe' lelkem,
Szempilláin béke nyugodott volt,
Ajka rózsáin a néma hűség,
Arcain a kellemek lakának.
S egy jó szív ártatlan indulatja
Izgatá szép keble hullámzását.

Minden tagja kellő volt, feloldva
Édes álom égi balzámában.
Ott ülék örömben s e merengés
Fékezett titkos tilalmival, hogy
Merjem háborítani szűnyadását.

Ó, te kedves, gondolám, az álom,
Minden álvonásnak árulója,
Nem fedezhet semmit is fel, a mi

A barát gyöngéded érzeményit
Háborítsa, a mi néked ártson.

Szép szemed sugári zárva vannak,
Melyek már magokban is lekötnek,
Nem mozdúlnak csókra vagy beszédre
Szenderület-zárta édes ajkid.
E karoknak elvarázsló láncza
Oldva van, mely máskoron körülfog;
És a kéz, a mézhizelkedések
Bájoló szép társa, mozdulatlan.
Tévedés ha volna, a mit érzek,
És szerelmem hozzád öncsalódás,
Most eloszlanék, midőn övetlen
Helyhezé magát előmbe Ámor.

Így ülék sokáig és örültem
Szívem lánginak s az ő becsének,
Alva oly kedves volt ő nekem, hogy
Nem merém fölverní szenderéből.

Két narancsot és két rózsabimbót
Csendesen kis asztalára téve,
Kisuhantam lassan a szobából.
A kedves szemét ha fölvetendi,
Megpillantja tarka adománykám,
Bámuland : ki, és miként hozá azt
Zárt ajtókon által asztalára?

Hogyha látom újra őt, az angyalt,
Még ez éjjel, ó miként örül majd!
Hév szerelmem kisedet áldozatját
Kétszerezve fogja viszonzni.

RENDELTETÉS.

A midőn rózsát teremte,
Szóla isten : illatozzál!
A midőn napot teremte,
Monda : égj nap, és világolj!

Alkotván a kis pacsirtát,
Monda : szállj föl énekelve!
A kerek holdat teremtvén,
Monda : tündökölj az éjben!

A midőn hölgyet teremte,
Monda néki : légy szerelmes!
De midőn téged teremte,
E parancsát elfelejté.

Mert másként hogyan lehetne
Hogy pacsirta, rózsza, nap, hold
Teljesítik a parancsot,
És te nem szeretsz, leányka?

A CSOLNAK.

Part mellett egy csolnak áll
S hullámok tolúlnak,
S part mellől a csolnakot
Mindig távolabb viszik.
Egy nádszál ekként kiált a
Távozó csolnak felé:

„Jőj te vissza, csolnakocska!
Nálam csendben nyughatol;
Jőj a part mellé megint,
Nézd, az áradat mi nagy!”

„Bár a partnál csend van is,
S mély az áradat,

Még kicsint tovább röpülök
S vissza hozzád úgy jövök majd.

„Ah te nem fogsz visszajőni,
Nem nyugodni nád között,
Messze hajtva elmerülsz
A zajongó tengerárban.”

És a csolnak szél s habúzve
Messze ment és vissza nem tért.
Kérdezé a nád a tengert — —
De a tenger nem felel.

SZERB DALOK.

I.

A KIKERÜLHETLEN.

„Lelkem lelke, szép leányka,
Légy az én szerelmesem.“
Balgaság beszéded, ifju,
Azt nem éred el soha.
Elmegyek csapszékbe inkább
És arany serleggé válok,
Mint szerelmesed legyek.
„S én csaplárlegény vagyok,
S így is majd enyém leszesz.“

Balgaság beszéded, ifju,
Azt nem éred el soha,
Kávéházba findzsa inkább :
Findzsa leszek, úgy menekszem,
Mint szerelmesed legyek.
„S én kávéfőző vagyok,
S így is majd enyém leszesz.“

Balgaság beszéded, ifju,
Azt nem éred el soha.
Kinn a tágas zöld mezőben
Fűrmadárrá válok inkább,
Mint szerelmesed legyek.
„S én vadászlegény vagyok,
S így is majd enyém leszesz.“

Balgaság beszéded, ifju,
Azt nem éred el soha.
Inkább a nagy tengereknek
Mélyén hallá változom,

Mint szerelmesed legyek.
„Én pedig hállo vagyok,
S így is majd enyém leszesz.
Légyen így, vagy légyen úgy,
Mindenkép enyém leszesz;
Légyen itt, vagy légyen ott,
Kedvesem vagy mindenütt.“

II.

ALKUVÁS.

Túl az erdön, túl a halmon,
Hallik egy harsány sikoltás.
És az ifju arra tér el
S egy leánykát lát kötözve
Vékony szál selyem fonallal.
S így eseng a rableányka :
Oldj el engem, ifju hősfi,
Húgod lészek, ha eloldasz.
De a hőslegény felel rá :
Húgom van nekem már otthon ;
Oldj el engem, ifju hősfi,
Sógorasszonyod leszek majd.
De a hőslegény felel rá :

Sógorasszonyom van otthon.
Oldj el engem, ifju hősfi,
Mátkád, hű mátkád leszek majd.
És megcsókolá az ifju,
És eloldá a leánykát,
S elvezette udvarába.

III.

O H A J T Á S.

Ó ha volnék rétnék hús patakja,
Tudnám merre folyjak habjaimmal!
Csörgenék a kedves ablakánál,
Hol levetkőzik s ruháit ölti;
Szomját majd belőlem oltaná el;
Mellét meghűsíténém habommal,
És a kedves, kedves szívhez érnék. —
Ó ha volnék rétnék hús patakja!

IV.

LEÁNYI TÖRVÉNYSZÉK.

Három lányka ültetett virágot,
Völgybe szegfűt, domb fölébe rózsát,
S ím a nőtlen ifju arra tér el
És kitepi a lányok virágait.
De hállót fonának a leányok,
Benne megfogák a nőtlen ifjat,
S törvényszéket tartának felette.
Mond az egyik : égessük meg őtet!
Számkivessük! így kiált a másik :
Fára függeszszük fel, mond a végső.
Mindeniknek válaszolt az ifju:

Égnem illenék, arany ha volnék,
Számüzetnem úgy, ha agg anyóka:
Hős vagyok, lányokkák, akasztatok fel
Egy rossz fára — a lányok nyakára.

V.

SZERELMI KÍN.

Ó viruló szép virágszál!
Bár az ég verné anyádat,
A ki szült oly bájolónak,
A ki a faluba küldött,
Hol hősök dőzsölve isznak,
Gyermekek követ dobálnak,
Hölgyek lejtének keringőt,
Szűzek éneket danolnak :
Ott, ó kín! ott láttalak meg,
S fáj örökre tőle szívem.

VI.

VADÁSZKALAND.

Még hajnalkor udvaromba' voltam,
S már vadászaton midőn a nap kelt,
Erdőbérceken midőn leszállott;
Ott találtam egy kedves leánykát,
Szenderegve zöld fenyűnek árnyán.
Kéve lóher volt fejének alja,
Két fejr galambka üle keblén,
Tarka szarvas nyúgodott ölében.
Föltevém, hogy e helytt töltöm éjem.
Megkötöttem ménem a fenyűhöz,
A fenyű ágához röpke sólymom,

A nyaláb lóhert lovamnak adtam,
A sólyomnak a két hógalambot,
A szarvaskát hű vadászebemnek,
A leányka megmaradt magamnak.

VII.

EGYESÜLET.

Szőke ifju s barna fürtü lyányka
Egymásért epedve lángolának.
Egy folyamba jártanak fürödni,
Tagjok egy lepelbe törledezték.
Esztendő múlt és még nem tudák meg;
Jött a más s szerelmök közbeszéd lön,
Közbeszéd lön a szülék között is,
S anyjaiknak ellenére volt az,
És egymástól őket elszakaszták. —
Csillagok lettek most hírvivőik.
„Halj meg, mond az ifju csillag által,
Halj meg szombat alkonyán, leányka!
Én vasárnap hajnalán halok meg.“

Úgy lön mint a bús legény üzente.
Szombat estvén halt meg a leányka.
A legény reggel korán vasárnap.
Egymás mellé vannak eltemetve,
A hideg föld fogta őket egybe. —
Hónap múlt el, s ím az ifju sírján
Zöldelő sugár jegenyfa nőtt ki,
Egy piruló rózsza a kedves lyányén.
A rózsát körülfoná a szép jegenyfa,
Mint bokrétát a selyem fonalszál.

VIII.

SZERENCSÉTTLEN LÖVÉS.

Serral s Ostrovic közt háború van,
Mind a két nemzetség kardja villog.
Néhány özvegy törli már könyűit;
De anyákat látni még zokogva.

Bérceken vivott és róna téren
Serral ellen Ostrovic csatákat,
Mint két szarvas nemző gerjelemben.
Vérzett szíve mind a két családnak
S bűsz haragjok még nem csillapult le.

Serral-ágnak egyik híres ősze
Így szólítá meg kedvelt leányát:
Menj fel Ostrovicra, kedves Ilkám,

S kémlelődjél, mit csinál az ellen?
Hat hónaptól foly viszály közöttünk,
S én ohajtanám már vetni végét.

Sapkát tesz fejére szép Ilonka,
Paszománnal gazdagon kivarrtat,
Egy piros palástot vet magára,
Bőrtopányit összefűzi lábán,
S indul a hegyeknek Ostrovicba,
A midőn épen leszáll az alkony.

Tűznél körben ültek ott a bégek,
Néhány köztök tisztogatta kardját,
Mások puskatöltést készítettek.
Kéve zsúpon ült a guzla-dalnok
S őrtanyájokat vidítva zengett.

Köztök a legíjjabbik, Hadanjy,
Most a róna sík felé tekint le,
S észrevéve jöttét idegennek,

Ki tanyájokat kikémlelendő,
Hosszu esővü puskáját ragadja,
Mely ezüsttel gazdagon kiverve.
„Bajtársak, látjátok ott az ellent,
Ki felénk lopódik a sötétben,
Ha nem csillog sapkájára e láng,
Meglepettünk volna tőle : ámde
Halni fog, ha kedvezend szerencsém.“

Fegyverét azonnal rá irányzá,
S elsütötte; durranása hangját
Ismételve zengi vissza a bérc.
De sikolt egy élesebb kiáltás,
És az ifju apja, Bjetkó, szólal :
„E hang, istenemre ! női hang volt !
Mely szerencsétlenség, mely nehéz sors !
Szégyenére vál egész fajunknak,
Hogy kezünktől gyenge nő esett el,
Kiknek Serral fegyveres vitézit
Illett volna harcban elterítnünk.“

Mindenik ragadt kezébe üszköt,
S ment közelre látni a mi történt.
Ott fekütt halottan a leányka,
Véres arccal földön elterülve.

Könnyező szemekkel szólt Hadanjy :
„Szégyen, ah szégyen, hogy nőt ölék meg,
S jaj nekem, hogy azt, a kit szerettem.“

Bjetkó rá komor szemmel tekintte :
„Fuss, ó fuss ez országból, Hadanjy!
Általad gyalázva van családunk.
Mit fog Serral szólni, majd ha hallja,
Hogy mint vad haramják nőt ölénk meg?“

Mélyen felsohajt a bús Hadanjy,
Rá tekint utólszor őslakára,
S hosszú fegyverét vállára vetve
A hegyoldalon le útnak indul,
Hogy kimenjen messze tartományba.

Jowan Wjeski zengte nektek e dalt,
Jowan Wjeski legjobb guzla-dalnok.
A ki vágy tovább Hadanjy sorsát
Tudni, adjon díjt az énekesnek.

*

*

*

Kecskenyáját őrzék a hegyekben,
Puskacsőmre támaszkodva álltam,
Hív kutyám aludt a hűvös árnyban,
Minden fű alatt tücskök danóltak,
Mert a nap heven süttött az égről.

Egy szép ifju lépett hirtelen ki
A hegyútnak mély szorulatából,
Testén tépve függtenek ruhái,
De a régi rongy s kopás közől is
Láthatólag tündökölt a himzet.
Hosszu puska volt az ifju vállán,

Csője gazdagon ezüsttel ékes,
Jatagán lógott bal oldaláról.

Hozzám lépve idvezelt szerényen :
„Bátyám, úgymond, itt van-e vidéke
A hősekben gazdag Ostrovicnak?”

Majd könyek perdültenek szememből,
Felsőhajtva válaszoltam : Itt van!

„Gazdag volt, úgy mond ő, e falucska,
Nyájak lepték el tetőit egykor,
Négyszáz hadra termett hős fiának
Tündökölt puskáján játszva a nap :
Most csak téged látlak itt magadban,
S e kisdéd bozontos kecskefalkát.”

Én feleltem : Ostrovic hatalmas
Volt; de népét nagy gyalázat érte,
S e gyalázat végveszélybe dönté.

Minden népeit legyőzte Serral,
A mióta egy lyányt, szép Ilonkát,
Meglövé az ifju hős Hadanjy.

„Mondd el, bátya, mint történhetett ez?“

Serral jött mint hérci áradat jön,
És megöldökölte hőseinket,
Földeinken feldulá az áldást,
Gyermekink rablóknak adta pénzért,
S Ostrovicnak régi híre eltűnt.

Hát az ősz Bjetkó felől hírt
Nem tudnál nekem beszélni, bátya?“

Látván nemzetsége pusztulását,
Felkapaszkodott ama tetőre,
És fiát kiáltozá, Hadanjyt,
A ki elment messze tartományba.
S ím Serralnak egyik bége megjött

— Hogy rá minden szentek átka szállna! —
És lelőtte Bjetkót a tetőről,
S ősz fejét leszelve jatagánnal
Meglöké lábával a halottat,
S teste a hegyről mélységbe görgött.

E szókat hallván a vándor ifju,
Mint sebhedt gím földre omla arccal,
S a mélységbe görgött, melybe apja
Holttestét a durva bég taszítá :
Mert, ki minket végveszélybe dönté,
Ő, Bjetkó szülötte, volt, Hadanjy.

Z S E N G É K.

ÉGI HÁBORÚ.

Ordít a zivatar mord szele, inganak
Már a rengetegek tölgyei, elborúlt
A mennybolt, lebegő barna homály lepi
A vidám liget ernyeit.

Felleg tornyosodik, s ím szakadozva hull
A villám, repeső tűzbe borítja el
A bérceket, zuhogó habbal aládörög
A vézből gyüledett vizár.

Hol lengő zephyrek gyöngé fuvalmai
A súdár jegenyék hajladozó fölén
Szállongtak, Boreás bús szele ott dühöng,
S mindent összezavarva hágy.

A pásztor szalad a fürgeteges hegyek
Csúcsáról, legelő nyájai bögnek, s a
Sűrű bikkek alá búnak el, a hová
A zordon zivatar nem ér.

Jőj, Émil, suhogó fenyvem alá, hol egy
Kis kunyhót a barátság raka s őriz : itt
Bátran nézzük az ég omladozó vizét
S a völgyet piciny ablakán.

PHILOMÉLÁHOZ.

Enyhén miként az esti szellet
Zephyr könnyüded szárnyain,
Mint a bájló rózsás lehellet
Knidos szent myrtusárnyain,

Lebeng dalod, gyöngy philoméla,
Köszöntvén a májusreget;
Költőd, ki sérei közt aléla,
Enyhülten szívja éneked;

S körülíhletve szellemedtől
Lágy érzetekben olvadoz,
Elszenderítő symphoniedtől
Ringattatik szent vágyihoz.

Merengvén a múltnak vidámján
Édenre hat tekintete :
Kihallja a dalt, mely az imádt lyány
Rubínajkáról reszketé.

S keblébe hull az ideálnak
Hol eltűnt mennyit éldeli,
Aranyreggé mosolygva válnak
Könyűkben elfolyt éjjeli.

Így kelt a tenger szép leánya
Mindenható búbájival,
Midőn nyugat szellője hánya
Könnyű hullámot szárnyival.

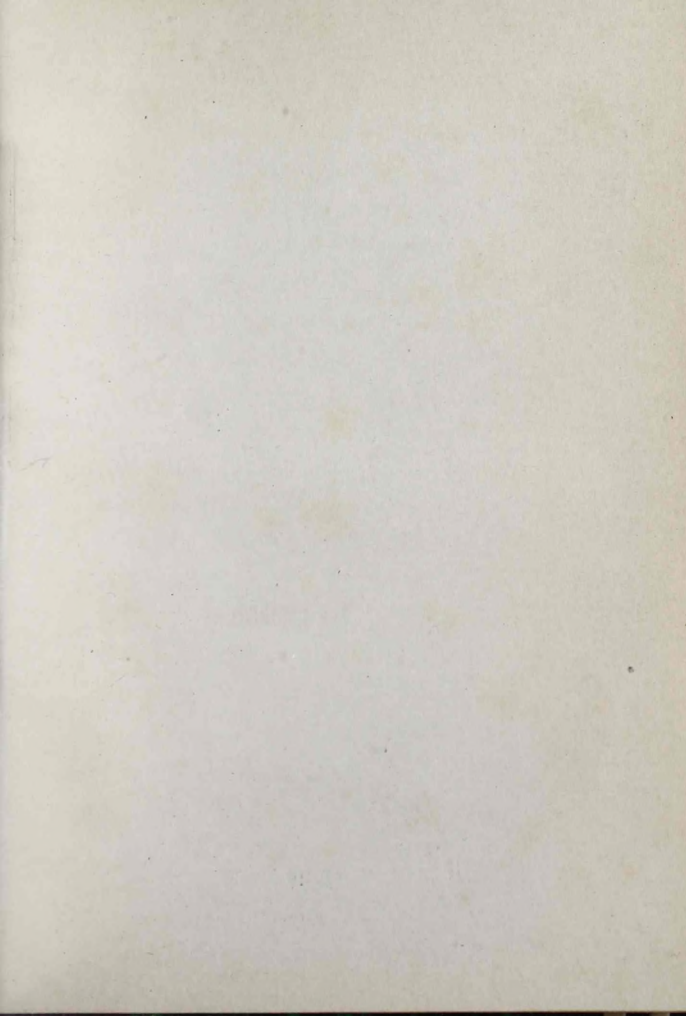
Favón aetherkarjára dölve
Kéjlett Syrének hangjain,
S kilépe fennyen tündököelve
Kypros örök virányain.

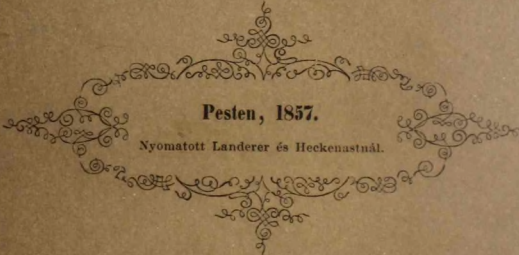
É J J E L.

Az estharang a messzeségbe halt,
Miként a haldokló szív végfohásza;
Komor sötét merenge a tetők
Megett eltűnelgő szürkületen.
Egy sírkeresztnek romján ültem én,
Magányosan, miként a számüzött
Lakatlan tartomány kietlenében.
Mély volt a csend, szívrázó a sötétség :
Halkan rezegtek a sirok fölébe
Borúlt nyugalmas árnyu cyprusok;
Titkon suhonga hús szelekben a
Halálszellem, kriptáknak rémjei
Borongtak el körülöm, egyedül
Sohajtozó körül, a holt világban.

A táj derenge; halványló lepelben
 Emelkedett az éj homályiból
 Az égi lány, a szent Emlékezet;
 S bájjal lengett az elhúnyt kor felett,
 Mint a szerelem estvelgő csillaga.
 Én ott ülven elfojtva bánatim,
 Keblembül egy fohász kireppene,
 S titkos fájdalmas kéjbe ringata.
 S ím! egykor rózsapályám angyala,
 Az elvesztett, eltávozott alak,
 Hajnalgva tűn fel alkonyúlt szememnek :
 „Szent árny! sohajtám, hol, hol fogsz velem
 Te egykor egyesülni?“ Ő elázott
 Arccal fordúlt el, s — a sirokra inte,
 S ködpáráként az éjbe' szétoszolt. —
 A cyprusok közül lassú sohajtás
 Lengett felém csendes fuvalmakon.

A decorative, symmetrical floral border in a dark ink, featuring intricate scrollwork and leaf patterns that frame the central text.

Pesten, 1857.

Nyomatott Landerer és Heckenastnál.